

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ÖZEL YETENEKLI ÖĞRENCİLER İÇİN
OKUL ÖNCESİ

EĞİTİM PROGRAMI
(60-69 Aylık Çocuklar İçin)

Ankara, 2019

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI	5
1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI	5
1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	6
1.2.1. Değerlerimiz.....	6
1.2.2. Yetkinlikler.....	6
1.3. ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	8
1.4. BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI.....	9

BÖLÜM 2

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN ÖĞRETİM PROGRAMLARININ FARKLILAŞTIRILMASI	9
2.1. ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN ÖĞRETİM PROGRAMLARININ GEREKÇESİ, FELSEFESİ VE GENEL AMAÇLARI.....	9
2.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARINI FARKLILAŞTIRMA YÖNTEMİ	13

BÖLÜM 3

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI	15
3.1. EĞİTİM PROGRAMININ FELSEFESİ VE ÖZEL AMAÇLARI.....	15
3.2. ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARIN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ VE BECERİLERİ.....	17
3.3. EĞİTİM PROGRAMINDA DİSİPLİNLER ARASI BAĞLANTILAR.....	18
3.4. EĞİTİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	18
3.5. EĞİTİM PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	19
3.6. DERS KİTABI FORMA SAYISI VE EBATI	25
3.7. GELİŞİM ALANLARINA GÖRE KAZANIMLARIN DAĞILIMI.....	25
3.8. EĞİTİM PROGRAMI KAZANIMLARI VE GÖSTERGELERİNİN YAPISI	26
3.9. EĞİTİM PROGRAMI KAZANIM VE GÖSTERGELERİ	26
3.9.1. Motor Gelişim Kazanımları ve Açıklamaları.....	26
3.9.2. Bilişsel Gelişim Kazanımları ve Açıklamaları.....	30
3.9.3. Dil Gelişim Kazanımları ve Açıklamaları	38
3.9.4. Sosyal-Duygusal Gelişim Kazanımları ve Açıklamaları.....	41
3.9.5. Öz Bakım Becerileri Kazanımları ve Açıklamaları	51

BÖLÜM 1

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim bilgiyi üreten, bu bilgiyi günlük hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünebilen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu nitelikleri bünyesine almış bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları yalnızca bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki kazanım ve açıklamalar da ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu kazanımlar ve kazanımların sınırlarını belirleyen açıklamaları, sınıflar ve eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatta değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünlüğe bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. Maddesi'nde ifade edilen "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları" ile "Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanmıştır.

Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimini tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duyuşsal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek,
2. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak,
3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ)"nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak,
4. Ortaöğretime tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, millî ve manevi değerleri benimseyip bunları hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, TYÇ'de ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamaktır.

1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı, değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevî kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata ve insanlık ailesine katılmasını ve katkı vermesini sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori-pratik bütünlüğündeki asli parçamızı oluşturur. Güncellik içinde öğrenme ve öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ise bizi biz yapan değerlerimizin ve yetkinliklerin günün şartları içinde görünürlük kazanma araç ve platformlarıdır; günün şartları içinde değişiklik gösterebilir yapısıyla geçicidir ve bu sebeple de sürekli gözden geçirmelerle güncellenir, yenilenir.

1.2.1. Değerlerimiz

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünümüze ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır.

Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışmasız bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi, değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. Eğitim programı; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme ve öğretme sürecinde hem kendi başlarına hem ilişkili olduğu alt değerlerle hem de diğer kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

1.2.2. Yetkinlikler

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik hayatta ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler TYÇ’de belirlenmiştir. TYÇ sekiz anahtar yetkinlik belirlemede ve bu yetkinlikleri şu şekilde tanımlamaktadır:

- 1. Ana Dilde İletişim:** Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.
- 2. Yabancı Dillerde İletişim:** Çoğunlukla ana dilde iletişimin temel beceri boyutlarını paylaşmakta olup duygu, düşünce, kavram, olgu ve görüşleri hem sözlü hem de yazılı olarak kişinin istek ve ihtiyaçlarına göre eğitim, öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi uygun bir dizi sosyal ve kültürel bağlamda anlama, ifade etme ve yorumlama becerisine dayalıdır. Yabancı dillerde iletişim, aracılık etme ve kültürler arası anlayış becerilerini de gerektirmektedir. Bireyin yeterlilik seviyesi, bireyin sosyal ve kültürel geçmişi, çevresi, ihtiyaçları ve ilgilerine bağlı olarak dinleme, konuşma, okuma ve yazma boyutları ile farklı diller arasında değişkenlik gösterecektir.
- 3. Matematiksel Yetkinlik ve Bilim / Teknolojide Temel Yetkinlikler:** Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.
- 4. Dijital Yetkinlik:** İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.
- 5. Öğrenmeyi Öğrenme:** Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.
- 6. Sosyal ve Vatandaşlıkla İlgili Yetkinlikler:** Bu yetkinlikler, kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içerir; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılara ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için bireyleri donatmaktadır.

7. **İnisiyatif Alma ve Girişimcilik:** Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade eder. Yaratıcılık, yenilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. Bu yetkinlik, herkesi sadece evde ve toplumda değil işlerine ait bağlam ve şartların farkında olabilmeleri ve iş fırsatlarını yakalayabilmeleri için aynı zamanda iş hayatında desteklemekte; toplumsal ve ticari etkinliklere girişen veya katkıda bulunan kişilerin ihtiyaç duydukları daha özgün bilgi ve beceriler için de bir temel teşkil etmektedir. Etik değerlerin farkında olmayı ve iyi yönetişimi desteklemeyi de kapsar.
8. **Kültürel Farkındalık ve İfade:** Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesidir.

1.3. ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Hiçbir insan, bir başkasının birebir aynısı değildir. Bu sebeple, öğretim programlarının ve buna bağlı olarak ölçme ve değerlendirme sürecinin “herkese uygun”, “herkes için geçerli ve standart olması” insanın doğasına terstir. Buna bağlı olarak ölçme ve değerlendirme sürecinde azami çeşitlilik ve esneklik anlayışıyla hareket edilmesi şarttır. Öğretim programları bu açıdan bir yol göstericidir. Öğretim programlarından ölçme değerlendirmeye ait bütün unsurları içermesini beklemek gerçekçi bir beklenti olarak değerlendirilemez. Eğitimde çeşitlilik; birey, eğitim düzeyi, ders içeriği, sosyal ortam, okul imkânları vb. iç ve dış dinamiklerden ciddi şekilde etkilendiği için, ölçme ve değerlendirme uygulamalarının etkililiğini sağlamada öncelik öğretim programlarından değil öğretmen ve eğitim uygulayıcılarından beklenir. Bu noktada özgünlük ve yaratıcılık öğretmenlerden temel beklentidir.

Bu bakış açısından hareketle öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yön veren ilkeleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, kazanım ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılacak ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulayıcılara kesin sınırlar çizmez, onlara sadece yol gösterir. Ancak tercih edilen ölçme ve değerlendirme araç ve yönteminde, gereken teknik ve akademik standartlara uyulmalıdır.
3. Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır ve eğitim süreci boyunca yapılır. Ölçme sonuçları tek başına değil izlenen süreçlerle birlikte bütünlük içinde ele alınır.
4. Bireysel farklılıklar gerçeğinden dolayı bütün öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için genel geçer, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden söz etmek uygun değildir. Öğrencinin akademik gelişimi tek bir yöntemle veya teknikle ölçülüp değerlendirilmez.
5. Eğitim sadece “bilme (düşünce)” için değil, “hissetme (duygu)” ve “yapma (eylem)” için de verilir; dolayısıyla sadece bilişsel ölçümler yeterli kabul edilemez.
6. Çok odaklı ölçme değerlendirme esastır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları, öğretmen ve öğrencilerin aktif katılımıyla gerçekleştirilir.
7. Bireylerin ölçme ve değerlendirmeye konu olan ilgi, tutum, değer ve başarı gibi özellikleri zamanla değişebilir. Bu sebeple söz konusu özellikleri tek bir zamanda ölçmek yerine süreç içindeki değişimleri dikkate alan ölçümler kullanmak esastır.

1.4. BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde insanın çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilimsel bilgi ve birikim dikkate alınarak bütün bileşenler arasında ahengi dikkate alan harmonik bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu bağlamda bazı temel gelişim ilkelerine değinmek yerinde olacaktır.

Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak destekleyici önlemler alınması önerilmektedir.

Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların amaçlarını ve kazanımlarını gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir.

Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık belirli yönelimlerle karakterize edilir: basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta doğru gelişim gibi. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön şart ve ardıllığı noktasında dikkate alınmış hem de sınıflar düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Gelişim hayat boyu sürmekle birlikte bu gelişimin hızı evrelere göre değişkendir. Hızın yüksek olduğu zamanlar gelişim açısından riskli ve kritik zamanlardır. Bu sebeple öğretmenlerin gelişim hızının yüksek olduğu zamanlarda öğrencinin durumuna daha duyarlı davranması beklenir. Söz gelimi ergenlik dönemi kimlik edinimi için kritik dönemdir ve eğitim bu dönemde kimlik edinimini destekleyici sosyal etkileşimleri artırır ve yönetir.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi düşünce gelişimini etkiler ve ayrıca düşünce gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir kazanımın, gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate almaları beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklara ilişkin hassasiyetler göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Kalıtsal, çevresel ve kültürel faktörlerden kaynaklanan bireysel farklılıklar, ilgi, ihtiyaç ve yönelme açısından da kendini belli eder. Öte yandan bu durum bireylerarası ve bireyin kendi içindeki farklılıkları da kapsar. Bireyler hem başkalarından farklılık gösterir hem de kendi içindeki özellikleri ile farklıdır. Örneğin bir bireyin soyut düşünme yeteneği güçlü iken aynı bireyin resim yeteneği zayıf olabilir.

BÖLÜM 2

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN ÖĞRETİM PROGRAMLARININ FARKLILAŞTIRILMASI

2.1. ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN ÖĞRETİM PROGRAMLARININ GEREKÇESİ, FELSEFESİ VE GENEL AMAÇLARI

Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi alanı, son yüzyılda yapılan bilimsel çalışmaların öncülüğünde kendine ait öğretimsel kimliği olan yeni bir disiplin olarak ortaya çıkmıştır. Özel yeteneklerin eşsiz toplumsal değeri ve özel yetenekli öğrenciler için geliştirilen özel öğretim programlarının genel öğretim programlarından özgün bir şekilde farklılaşması, bu kimliğin ortaya çıkışında ayrı bir rol oynamıştır. Genel öğretim

programlarının özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde çeşitli yönleriyle yetersiz kalması ilk ve ortaokul yıllarında yetenek kayıplarının oluşması na neden olmaktadır. Bu olgu, dünya genelinde özel yetenekli öğrenciler için özel eğitim modellerinin geliştirilmesinin temel gerekçesini oluşturmuştur. Özel yetenekli öğrenciler için geliştirilen standart bir programın bu öğrencilerin gelişim ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olacağı düşüncesi, tüm bu programların temel hipotezi olmuştur.

Özel yeteneklilerin eğitimi alanını çeşitli öğretim programı kuramları şekillendirmiştir. Bu kuramlar, özel yetenekliler için öğretim programlarına ilişkin güçlü felsefi yaklaşımlar sunmaktadır. Birincil yaklaşım öğretim programının bilişsel süreçlerin gelişimi olarak kabul edilmesidir. Bu yaklaşım süreç becerilerinin geliştirilmesi üzerine odaklanmış ve öğretim programının ileri düşünme becerileri etrafında organize edilmesine öncülük etmiştir. İkinci felsefi yaklaşım da beceri merkezlidir ancak öğretim programını öğrenmeye ilişkin standart girdiler ve çıktılar etrafında organize etmektedir. Eğitimin bir sonucu olarak beceri ve başarıdaki gelişimi belirlemek için ölçülebilir çıktılar merkeze almaktadır. Çocuk merkezli olan felsefi yaklaşımda ise öğretim programının kişisel anlamına ağırlık verilmektedir. Bu yaklaşım, bireysel ihtiyaçlara göre şekillendirilmiş öğretim programına değer verir. Özel yeteneklilerin eğitimini etkileyen üçüncü felsefi yaklaşıma göre öğretim programı sosyal yapılandırma olarak görülmektedir. Öğretim programları, sosyal değişimin bir aracı olarak kullanılmaktadır. Eğitimin toplumsal katılımı, sorumluluğu ve değişimi desteklemesi beklenmektedir. Bu yaklaşım kültür merkezli öğretim programlarının ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

Özel yetenekli öğrencilere yönelik özel öğretim programlarının ana ilkesi, bu programların sağlamayı hedeflediği öğrenme deneyimlerinin genel öğretim programlarının sağladığı deneyimlerden nitel olarak farklı olmasıdır. Nitel farklılığı tanımlamak her ne kadar görelisi olsa da özel yetenekli öğrencileri özel yapan özelliklerine ve ihtiyaçlarına uygun farklılaştırmaların yapılması nitel farklılık üzerine oluşan genel bir uzlaşıdır. Bu özellikler arasında gelişim, öğrenme, biliş, motivasyon ve ilgi gibi bireye özgü özelliklerde var olan nitel ve nicel farklılıklar gösterilebilir. Farklılaştırılmış öğretim programı, genel öğretim programlarının sağlamadığı ileri düzeyde bilişsel ve duyuşsal kavramları, konuları, süreçleri ve özel yetenekli öğrencilerin öğrenme stillerine uygun stratejileri kapsar.

Özel yetenekli öğrencilere yönelik öğretim programlarının genel öğretim programlarından nitel olarak farklılaştırılması; programın içerik, süreç ve ürün boyutlarıyla yapılabilmektedir. Özel yetenekli öğrenciler için özel öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde söz konusu üç temel boyut kullanılmış ve bu boyutlar aşağıda ele alınan ilkeleri yanıtacak şekilde farklılaştırılmıştır. Ayrıca geliştirilen yeni programlar bu ilkeler ölçüt alınarak değerlendirilmiştir..

2.1.1. İçerik Boyutu

İçerik boyutu; öğrencilere kazandırılması planlanan kavramları, yaklaşımları, kuramları, fikirleri ve diğer bilgi türlerini kapsamaktadır. İçerik figüratif, sembolik, semantik ve davranışsal bilgi türlerinden oluşabilir. Figüratif bilgi objeler, şekiller, resimler ve grafik gibi figürlerden; sembolik bilgi harfler, rakamlar ve matematiksel sembollerden; semantik bilgi sözcükler ve fikirlerden; davranışsal bilgi duygular ve algılar gibi davranışlardan oluşur. Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi için geliştirilen öğretim programlarının içerik boyutu sayılan ilkeleri içermelidir:

1. **Soyutluk:** Daha az veri düzeyinde bilgiye, daha çok soyut kavramlara ve genellemelere yer verilmelidir. Bilgi; veri-olgu, kavram, genelleme-ilke ve teori türlerini kapsamalıdır.
2. **Karmaşıklık:** İçerikte yer alan teoriler ve genellemeler; soyut kavramları, genellemeler arası ilişkileri, ilkeleri ve disiplinler arası bağlantıları kapsamalıdır.

3. **Çeşitlilik:** Genel öğretim programlarındaki konu ve temaların yanı sıra zenginleştirilmiş sıra dışı konulara, temalara ve diğer disiplinlere yer verilmelidir.
4. **Organizasyon:** İçerik disiplinler arası bağlantılarla kapsamlı kavram, genelleme ve teoriler etrafında inşa edilmelidir.
5. **Seçkin Kişiler:** Programlar dehaların ve seçkin kişilerin bireysel, sosyal ve mesleki özelliklerini, başarılarını, başarısızlıklarını, sorunla başa çıkma yollarını içermelidir.
6. **Yöntemler:** Disiplinlere özgü araştırma yöntemleri teorik ve uygulamalı olarak ele alınmalı, yöntem bilgisi verilmelidir.

2.1.2. Süreç Boyutu

Süreç boyutu, öğretim programının içeriğinin öğretilme yolları ve öğrencilerin bilgiyi öğrenme, kullanma ve çıktıya dönüştürme biçimleri ile ilişkilidir. Süreç farklılaştırması öğrencilerin öğrenme etkinliklerinde kullandıkları öğrenme ve düşünme türlerini, öğretimin hızını, öğrencilerin mantıksal yaklaşım biçimlerini, akıl yürütmelerini, keşif yoluyla öğrenmelerini, araştırma yöntemlerini ve öğretim yollarının çeşitliliğini kapsamaktadır. Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi için geliştirilen öğretim programlarının süreç boyutu aşağıdaki ilkeleri içermelidir:

1. **İleri Düzeyde Düşünme Becerileri:** Programlar, öğrencilerin mevcut bilgileri yeniden kavramsal-laştırmaları ve yeni bilgi üretmeleri için sorgulayıcı, üretken ve sentezleyici düşünme becerilerinin geliştirilmesini ve uygulanmasını sağlamalıdır. Anlama ve hatırlama gibi temel düzeyde düşünme becerilerine daha az; analiz, sentez ve değerlendirme gibi ileri düzeyde düşünme becerilerine daha çok yer verilmelidir. Öğretim programları sorgulayıcı düşünme ve yaratıcı düşünme gibi öğrenciler için ileri düzeyde düşünme uygulamaları sunmasının yanı sıra öğretmenler için de öğretimde eleştirel bir bakış açısı kazandırmalıdır.
2. **Açık Uçluluk:** Çoğul düşünmeyi teşvik eden ve kullanımını gerektiren problemlere ve etkinliklere yer verilmelidir.
3. **Keşifçi Öğrenme:** Öğretim programları, öğrencilere bilginin sürekli değiştiğini keşfetmelerine ve yeni bilgi edinimini bir davranış hâline getirmelerine yardımcı olmalıdır. Keşif yoluyla öğrenmeyle yakından ilişkili olan gözlemleyerek, yaparak, deneyerek, veri toplayarak ve bu verilere dayanarak bilgi, fikir, ilke, genelleme ve anlam oluşturmaya dayalı süreç becerilerine yer verilmelidir. Öğrenme etkinliklerinde gözlemlene, sınıflama, betimleme, yordama ve genelleme gibi hem birincil hem de ikincil zihinsel süreçler yer almalıdır.
4. **Kanıtı Dayalı Akıl Yürütme:** Programlar, akıl yürütmeyi destekleyen açıklama ve örneklendirme gibi kanıtı dayalı akıl yürütme süreçlerini içermelidir.
5. **Seçme Özgürlüğü:** Öğretim programları, öğrencinin seçimine dayalı öğrenmeyi ve gelişimi teşvik etmelidir. Programlarda, öğrencilere karar alma ve tercih yapma fırsatı veren kazanımlar bulunmalıdır. Öğrencinin öğrenme yolu yalnızca öğretmen tarafından değil öğrencinin kendisi tarafından da belirlenmelidir.
6. **Araştırma Yöntemleri:** Öğretim programları, disipline özgü araştırma yöntemlerinin kullanımını gerektiren süreç becerilerini içermelidir. Gözlem yapma, verileri ve bilgiyi sınıflandırma, araştırma bulgularını yorumlama ve yorumlara temel oluşturan bilimsel kanıtları değerlendirme becerilerine yer verilmelidir.

7. **Öğretimin Hızı:** İçerik, özel yetenekli öğrencilerin öğrenme ve gelişim hızına uygun bir hızda verilmelidir. Tekrarlayan ve örtüşen içerik daraltılarak yerine farklılaştırılmış içerik eklenmelidir.
8. **Süreç Çeşitlendirmesi:** Öğretim programları, öğrenme sürecinde çeşitlilik oluşturacak şekilde tasarlanmalıdır. Doğrudan anlatım, film gösterimi, geziler, seminerler, çalıştaylar, bilgisayar destekli öğretimler, yapılandırılmış tartışmalar, bireysel çalışmalar, grup çalışmaları, keşifçi öğrenmeler, proje temelli öğretim, uzman mentörlüğü ve gözlemi, saha gezileri gibi çeşitli öğretim yöntemlerinin kullanımını gerektiren kazanımlara yer verilmelidir.
9. **Grup Etkileşimi:** Programlar akran öğretimini destekleyecek şekilde tasarlanmalı, grup çalışmalarında liderlik ve iletişim becerilerini destekleyen kazanımlara yer verilmelidir.

2.1.3. Ürün Boyutu

Ürün, öğrenme sonucunda ortaya çıkan soyut ve somut çözümler ve davranışlardır. Fikirler, problem çözümleri, uygulamalar, raporlar, fotoğraflar, görsel veya işitsel programlar, şiirler, romanlar, besteler, danslar ya da resimler öğrenci ürünlerine örnek olarak verilebilir. Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde öğretim programlarının ürün boyutu aşağıdaki ilkeleri yansıtmalıdır:

1. **Gerçek Yaşam Problemleri:** Ütopik, yapmacık sorunlar ve projeler yerine kişisel, yerel, ulusal ya da evrensel olarak öğrencilerin ilgisini çeken problemlere ve proje konularına yer verilmelidir. Projelerin öğrenciler için kişisel anlamı olmalıdır. Uzun soluklu projeler yerel sorunların çözümüne ilişkin olmalıdır.
2. **Problem Keşfi:** Ürünler, problem keşfine dayanmalıdır. Öğrenciler kendilerine sunulan problemlerin yanı sıra kendi keşfettikleri problemlerin çözümüne yönelik ürünler veya projeler üzerinde de çalışmalıdır.
3. **Gerçek Hedef Kitle:** Projeler ve ürünler yalnızca öğretmene ve sınıfa sunulmak üzere geliştirilmeli; okul yönetimi, belediye, sanat galerisi, yayınevi ve sivil toplum kuruluşları gibi gerçek hedef kitleleri ve toplulukları kapsamalıdır.
4. **Ürün Değerlendirmesi:** Ürünlerin değerlendirilmesinde ölçüt olarak profesyonel ürünlerde aranan nitelikler kullanılmalıdır. Öğrencilerin değerlendirme ölçütlerini kendilerinin de belirlemeleri ve öz değerlendirme yapmaları sağlanmalıdır.
5. **Sentez Ürün:** Özet veya taklit ürün değil, yeniden yorumlama, detaylandırma, geliştirme, birleştirme ya da farklılaştırma yolları ile elde edilen sentez niteliğinde ürünlere odaklanılmalıdır.
6. **Üründe Çeşitlilik:** Programlar tek tip yerine üründe çeşitliliği teşvik etmelidir. Geliştirecekleri ürünlere öğrencilerin kendilerinin de karar verme hakları olmalıdır.
7. **İletişim Öğeleri:** Programlar, öğrencilerin güçlü yanlarını kullanarak ürün ve projelerini hedef kitleyi ikna edecek şekilde sunumlarını teşvik eden öğeler içermelidir.

2.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARINI FARKLILAŞTIRMA YÖNTEMİ

Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde genel kabul gören yaklaşım; bu öğrencilere yönelik programların genel öğretim programlarından kopuk olmaması, aksine genel öğretim programlarının üzerine inşa edilmesi yönündedir. Bu yaklaşıma paralel olarak genel öğretim programları daraltma, zenginleştirme ve hızlandırma stratejileri kullanılarak farklılaştırılmış ve yeni özel öğretim programları geliştirilmiştir.

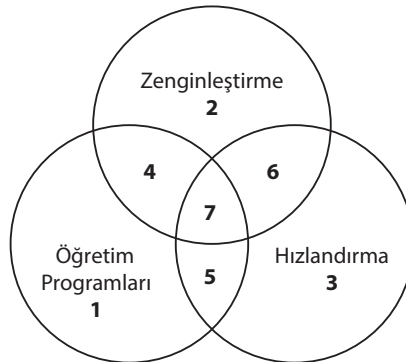
Genel öğretim programlarında zenginleştirme ve hızlandırmaya yer açmak için programlarda iki şekilde daraltma yapılmıştır: Genel öğretim programlarında bazı kazanımlara ayrılan süre, özel yetenekli öğrencilerin öğrenme hızı dikkate alınarak azaltılmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde yetersiz bulunan ve yer almadığında programların yapısına zarar vermeyen kazanımlar ise programlardan çıkartılmıştır.

Programları zenginleştirmek amacıyla özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde etkililiği bilimsel araştırmalarla kanıtlanmış öğretim programı modelleri ve her öğretim programının ilişkili olduğu disiplinlere özgü modeller kullanılmıştır. Programların geliştirilmesi yalnızca bir kurama veya modele dayandırılarak sınırlandırılmamış, farklı modellerin yer aldığı sentezleyici bir yaklaşım ile gerçekleştirilmiştir. Bu modellerde yer alan genel beceriler alana özgü bilgi ile harmanlanarak öğretim programlarına özgü kazanımlara dönüştürülmüş, öğrenme alanlarının ve ünitelerin bütünlüğünü bozmadan içeriğine uyarlanarak programlara eklenmiştir.

Programlarda hızlandırmaya yer verilmiştir. Genel öğretim programlarında üst sınıflarda yer alan bazı kazanımlar özel yetenekli öğrencilerin öğrenme hızı dikkate alınarak alt sınıflara çekilmiştir. Bazı ünitelerde ise bir kazanımın kapsamı genişletilerek üst sınıftaki uzantısı çıkartılmıştır. Kazanım bazında hızlandırmalarda öğrenme alanının veya ünitenin bütünlüğü korunmuştur.

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde, Millî Eğitim Bakanlığı öğretim programları, zenginleştirme modelleri ve hızlandırma yöntemi kullanılarak Şekil 1'de görüldüğü gibi yedi alandan oluşan şema oluşturulmuştur. Bu şemaya uygun olarak aşağıda sıralanan yedi alanda kazanım üretilmiştir:

1. Öğrenme alanı, ünite veya kazanımlar olduğu gibi korunmuştur.
2. Tamamen yeni öğrenme alanı, ünite veya kazanım geliştirilerek zenginleştirme yapılmıştır.
3. Üst sınıftan öğrenme alanı veya ünite çekilerek hızlandırma yapılmıştır.
4. Öğrenme alanına veya üniteye modellere uygun yeni kazanımlar eklenerek ve mevcut kazanımlar modellere göre farklılaştırılarak zenginleştirme yapılmıştır.
5. Öğrenme alanına veya üniteye üst sınıflardan kazanım eklenerek hızlandırma yapılmıştır.
6. Tamamen yeni öğrenme alanı, ünite ve kazanım geliştirilerek ve bu öğrenme alanlarına veya ünitelere üst sınıflardan kazanımlar eklenerek zenginleştirme ve hızlandırma birlikte yapılmıştır.
7. Öğrenme alanına veya üniteye modellere uygun yeni kazanımlar eklenerek ve üst sınıflardan kazanım çekilerek hızlandırma ve zenginleştirme birlikte yapılmıştır.

Şekil 1. Program Farklılaştırma Şeması

2.2.1. Disiplinler Arası Bağlantıların Kurulması

Bütün öğretim programlarında disiplinler arası bağlantılar kurulmuştur. Bu çalışma belirli bir yöntem göre yapılmıştır. Öncelikle program geliştirme grupları kendi disiplinlerine ait öğretim programlarını geliştirirken aynı zamanda diğer öğretim programlarının ilişkili olduğu disiplinleri de dikkate alarak kendi programları için disiplinler arası kazanımlar yazmışlardır. Bütün öğretim programları tamamlandıktan sonra program geliştirme grupları diğer öğretim programlarının kazanımlarını tek tek inceleyerek kendi programları ile ilgili olan kazanımları belirlemiştir. Grupların kendi programları için disiplinler arası kazanım geliştirme ve diğer öğretim programlarıyla kendi programlarını ilişkilendirme çalışmaları tamamlandıktan sonra her bir grup diğer öğretim programlarını tekrar inceleyerek disiplinler arası bağlantı kazanımları geliştirmiştir. Bu kazanımlar aşağıda yer alan üç türden oluşmuştur:

1. İki disiplin arasında bağlantı kuran yeni kazanımlar yazılmıştır.
2. Bir öğretim programında bulunan kazanım, disiplinler arası bağlantı oluşturacak şekilde düzenlenmiştir.
3. Kazanım açıklamalarına ekleme yapılarak kazanım disiplinler arası yapılmıştır.

2.2.2. Kademeler Sınıflar ve Disiplinler Arası Uyum Kontrolleri

Öğretim programları; kademeler, sınıflar ve disiplinler arası uyum açısından incelenerek kazanımların dikey ve yatay kontrolleri ve düzenlemeleri yapılmıştır. Bu süreçte her bir öğretim programında yer alan kazanımların ön koşul ve ardıl becerileri kontrol edilmiştir. Öncelikle kazanımlar her öğretim programında sınıf içi ön koşulluk ve ardılık yönüyle incelenerek kazanım sıraları düzenlenmiştir. Daha sonra aynı işlem sınıflar arası ve kademeler arası yapılmıştır. Bir öğretim programındaki kazanımlar sınıfa göre tablolaştırıldıktan sonra her bir kazanımın alt ve üst sınıf uzantıları incelenmiştir. Alt veya üst sınıftaki uzantısı gereksiz bulunan kazanımlar çıkartılmış, örtüşen kazanımlar yeniden düzenlenmiştir. Alt veya üst sınıfta uzantısı bulunması gereken ama olmayan kazanımlar programlara eklenmiştir. Bu çalışmalarla kazanımların sınıflar arası değişimi, gelişimsel bakımdan ve kazanımın yer aldığı disiplinin yapısına uygun olarak düzenlenmiştir.

Bütün öğretim programlarında disiplinler arası kontroller ve düzenlemeler yapılmıştır. Her bir öğretim programının çalışma grubu diğer öğretim programlarının kazanımlarını inceleyerek kendi öğretim programlarının kazanımları ile veya öğretim programlarının ilişkili olduğu disiplin ile çelişen kazanımları belirlemiştir. Ayrıca disiplinler arası becerilerin ön koşulluğu ve ardılığı kontrol edilmiştir. Bir öğretim programındaki bir kazanımın edinimi, başka bir öğretim programındaki bir kazanımın (ön koşul) edinimine bağlı olan kazanımlar saptandıktan sonra grupların ortak çalışmasıyla bu kazanımların sınıfı ve kapsamı belirlenmiştir.

2.2.3. Öğretim Programlarının Yeterliklerinin Değerlendirilmesi

Öğretim programlarının geliştirilme sürecinde program değerlendirmesi aşama aşama yapılmıştır. Değerlendirmede daha önce incelenen ve Tablo 1'de yer alan özel yeteneklilere yönelik hazırlanan 22 adet öğretim programının ilkeleri ölçüt olarak kullanılmıştır. Her sınıf düzeyinde yer alan ünitelerin ve öğrenme alanlarının içerik, süreç ve ürün boyutları bu ölçütler kullanılarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme tamamlandıktan sonra sınıf düzeyinde her bir öğretim programının bu ölçütleri ne düzeyde karşıladığı saptanmış, yetersiz bulunan boyutlarda veya öğretim programının tamamında ek farklılaştırmalar yapılmıştır.

Tablo 1. Öğretim Programlarını Değerlendirme Rubriği

Ünite / Öğrenme Alanı	Öğretim Programı Farklılaştırma İlkeleri																								
	İçerik							Süreç							Ürün										
	Veri-Olgu	Kavram	Genelleme	Teori	1. Soyutluluk	2. Karmaşıklık	3. Çeşitlilik	4. Organizasyon	5. Seçkin Kişiler	6. Yöntemler	1. İleri Düzey Düşünme	2. Açık Uçluluk	3. Keşifçi Öğrenme	4. Kanıta Dayalı Akıl Yürütme	5. Seçme Özgürlüğü	6. Süreç Çeşitlendirmesi	7. Araştırma Yöntemleri	8. Öğretimin Hızı	9. Grup Etkileşimi	1. Gerçek Yaşam Problemleri	2. Gerçek Hedef Kitle	3. Ürün Çeşitlendirmesi	4. Sentez Ürün	5. İletişim Öğeleri	6. Problem Keşfi
1.																									
2.																									
3.																									
4.																									

BÖLÜM 3

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI

3.1. EĞİTİM PROGRAMININ FELSEFESİ VE ÖZEL AMAÇLARI

Bu program, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-69 aylık (ana sınıfı) özel yetenekli çocukların zengin öğrenme deneyimleri aracılığıyla sağlıklı büyümelerini; motor, bilişsel, dil ve sosyal-duygusal gelişimlerinin en üst düzeye ulaşmasını, öz bakım becerilerini kazanmalarını ve hazır bulunuşluklarına göre bir sonraki eğitim kademesine hazırlanabilmeleri amacı ile geliştirilmiştir. Program, hem çocukların gelişimlerini hem de potansiyellerini ve yeteneklerini ortaya çıkararak desteklemeyi amaçladığından; çok yönlü bir program olma özelliği taşımaktadır.

Program, çocukların gelişim düzeylerine ve özelliklerine dayanan ve bu anlamda gelişim alanlarını bütünsel yaklaşım ile ele alan "gelişimsel" bir programdır. Yaklaşım olarak "sarmal" özellik gösteren bu program, model olarak "sentezleyici"dir.

Program oluşturulurken 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı temelinde, özel yetenekli çocukların gelişim özellikleri, potansiyelleri ve yetenekleri dikkate alınarak yeni "kazanım" ve "göstergeler" oluşturulmuştur. Bu süreçte özellikle, Bloom'un bilişsel, Krathwohl'un duyuşsal, Harrow'un motor taksonomileri, ayrıca Üstün Yetenekliler Eğitim Programı (ÜYEP), Hilda Taba kritik düşünme becerileri, yaratıcı problem çözme süreci becerileri ve bilimsel süreç becerileri temel alınmıştır.

Çocuğun yaratıcı etkinliklerde bulunması, projeler yoluyla öğrenmesinin desteklenmesine, kendini farklı ve özgün yönlerden ifade etmesine fırsat veren; farklı çevrelerde öğretmenin yönlendirmesi ile çocuğun sorumluluk almasını sağlayan; aktif öğrenme yöntemiyle keşfetme ve merak etmeyi destekleyen kazanım ve göstergelere yer verilmiştir. Özel yetenekli çocukların eğitimlerini destekleyecek okul öncesi yaklaşımların haricinde, bu grup çocuğun çeşitli alanlarındaki gelişimlerini destekleyen yatay ve dikey zenginleştirme, hızlandırma ve farklılaştırma yöntemleri kullanılmıştır. Bilimsel süreç becerileri, problem çözme, eleştirel düşünme ve öz düzenleme becerilerinin geliştirilmesi yönünde farklı modellerden de destek alınmıştır.

3.1.1. Programın Amaçları

Özel yetenekli okul öncesi çocukların;

1. Motor, bilişsel, dil, sosyal-duygusal gelişimlerini ve potansiyellerini en üst düzeye çıkartmak,
2. Öz bakım becerilerini geliştirmek,
3. Sahip oldukları becerileri ve yeteneklerini ortaya çıkararak desteklemek,
4. Sahip oldukları özel yetenekleri doğrultusunda ulaşabildikleri en üst düzey eğitim-öğretim kademesine yönelik desteklemek,
5. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir eğitim ortamı yaratmak,
6. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak,
7. Kültürel, millî ve manevi değerleri kazanmalarını sağlamaktır.

3.1.2. Özel Yetenekli Okul Öncesi Çocuklar için Eğitimin Temel İlkeleri

1. Eğitim, çocuğun potansiyeline, gereksinimlerine ve bireysel farklılıklarına uygun olmalıdır.
2. Eğitim, çocuğun motor, bilişsel, dil, sosyal-duygusal gelişimlerini desteklemeli, öz bakım becerilerini kazandırmalı ve çocuğu bir sonraki eğitim kademesine hazırlamalıdır.
3. Eğitim kurumlarında özel yetenekli çocukların gereksinimlerini karşılamak amacıyla demokratik eğitim anlayışına uygun öğrenme ortamları hazırlanmalıdır.
4. Çocukların ilgi, gereksinim, yetenek ve potansiyelleri göz önüne alınarak çevre zenginleştirilmeli ve farklılaştırılmalıdır.
5. Çocukların ilgi, gereksinim, yetenek ve potansiyelleri dikkate alınarak eğitim süreci planlanmalı ve aktif öğrenme fırsatları sağlanmalıdır.
6. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilmelidir.
7. Çocukların sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi duygu ve davranışları geliştirilmelidir.
8. Kültürel, evrensel, millî ve manevi değerler kazanmaları sağlanmalıdır.
9. Sağlıklı ve aktif yaşam becerileri kazandırılmalıdır.
10. Çocuklara; kendine ve ailesine saygı duyma, ailesiyle olumlu ilişkiler kurma, güven duyma, iletişim, duygularını ifade etme ve öz denetim becerileri kazandırılmalıdır.

11. Programdaki etkinlikler, oyun temelli bakış açısı ile planlanmalıdır.
12. Çocukların bağımsız davranışları desteklenmeli, baskı ve kısıtlamalara yer verilmeden gereksinim duyduklarında yetişkin desteği ve rehberliği sağlanmalıdır.
13. Çocukların yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme ve bilimsel süreç becerileri desteklenmelidir.
14. Programlar hazırlanırken aile ve içinde bulunulan çevrenin özellikleri dikkate alınmalıdır.
15. Eğitim sürecine ailenin etkin katılımı sağlanmalıdır.
16. Eğitim süreçleriyle rehberlik hizmetleri bütünleştirilmelidir.
17. Çocukların gelişimi düzenli olarak değerlendirilmeli ve sonuçlar etkin olarak kullanılmalıdır.

3.2. ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARIN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ VE BECERİLERİ

Gelişimsel olarak özel yetenekli çocukların; motor, bilişsel, dil ve sosyal-duygusal yönden tipik gelişim gösteren akranlarından farklı oldukları kabul edilir. Bundan dolayı okul öncesi dönem özel yetenekli çocuklar açısından gelişimlerinin tespiti ve potansiyellerinin en üst düzeye çıkarılması anlamında büyük önem taşımaktadır.

Fiziksel Büyüme ve Motor Gelişim

Özel yetenekli çocukların, gelişmiş duyuşsal özellikleri ile görme, koklama, tatma, dokunma ve işitme duyuşlarını aktif kullanmaktadır. Ayrıca yüksek enerji seviyesi ve buna bağılı olarak hızlı konuşma, yoğun fiziksel aktivite, dürtüsel konuşma ve hareketler gibi özellikler gösterebilirler. Buna ek olarak, tüm gelişimleri birbirleriyle aynı seviyede ilerleyemeyeceğinden dolayı, motor gelişim düzeyleri de farklılık gösterebilmektedir.

Bilişsel Gelişim

Özel yetenekli çocuklar erken yaşlardan itibaren hızlı / çabuk öğrenme, yüksek motivasyon, uzun süreli dikkat, azim, ısrarcılık, görev odaklılık, akademik üstünlük, geniş bilgi kapasitesi, üstün analitik yetenek, yüksek kapasitede hafıza, üstün bir muhakeme ve problem çözme becerisi, soyut, karmaşık, mantıksal düşünme becerisi, problem çözme ve sonuç çıkarma becerisi, konular arası bağlantı kurma, resmin bütününe görebilme, sembol sistemlerini manipüle etme, üst düzey düşünme becerileri ve etkili stratejiler kullanma, yeni durumları tahmin etme, öğretilenlerin ötesine geçme, üstbiliş seviyesinde düşünme, gelişmiş ilgi alanları, yeni konulara ilgi duyma, çoklu yetenek, araştırma yapmaya karşı merak, soru sorma, yetişkin konularına ilgi duyma, mantığa ve doğruluğa ihtiyaç duyma, yüksek merak gibi pek çok bilişsel konuda yaşlılarından üst düzeylerde oldukları görülmektedir. Ayrıca bilgiye açıklık, kuramsal analiz ve fikirleri sevme, keskin gözlem ve ayrıntılı görsel hatırlama, kitap okumaya düşkünlük, detaylı plan yapma, yansıtıcı düşünme becerisi, kavramsal ve sezgisel düşüncüyü bir arada kullanma, düşüncenin bağımsızlığı gibi özelliklerinin olduğu da bilinmektedir.

Dil Gelişim

Özel yetenekli çocukların dil gelişiminde, özellikle erken yaştaki dil gelişiminin en önemli özelliklerinden biri olduğu görülmektedir. Buna ek olarak; erken konuşma, geniş bir kelime dağarcığı, karmaşık ve soyut kelimeleri kullanma, erken okuma ve yazma, düşünceleri sözel olarak ifade etme, yazılı ve sözlü dili etkili kullanma, karmaşık dil içeren materyalleri okuma ve kullanma gibi özellikler de dil gelişimleri konusunda öne çıkan farklılıklardandır. Ancak gelişimde bireysel farklılıkların bulunduğu ve her özel yetenekli çocuğun bu özelliklerin hepsini birden göstermeyeceği göz ardı edilmemelidir. Özel yetenekli çocuklar konuşmaya genellikle tipik gelişim gösteren yaşlarına göre üç ile altı ay daha önce başlayabilmektedirler.

Sosyal-Duygusal Gelişim

Özel yetenekli çocukların duygusal hassaslık ve yoğunluk, güçlü empati yeteneği, ahlaki düşünme, adalet duygusu, dürüstlük, liderlik ve yöneticilik yeteneği, başkalarına yardım etme, bağımsızlık ve yalnız çalışma isteği, üstün bir mizah anlayışı, entelektüel farklılıklardan dolayı kişisel ilişkilerde zorlanmalar, farklı olmaktan kaynaklanan aşırı duygular, kendini eleştirebilme, öz farkındalık, sosyal farkındalık, yüksek benlik algısı gibi özellikleri olduğu görülmektedir. Ayrıca arkadaşlık ilişkilerinde seçici olabilmektedirler.

Ahlak Gelişimi

Genel bir eğilim olarak özel yetenekli çocuklar, ahlaki konulara ve değerlere karşı daha duyarlıdır. Özel yetenekli çocuklar başkalarının gözünden olaylara bakabildikleri için daha az benmerkezci özellikler gösterebilirler. Bu yüzden başkalarının haklarını ve duygularını kabul edebilme olasılıkları daha yüksektir. Genel olarak bakıldığında özel yetenekli çocukların, üst düzey ve erken yaşta gelişen adalet, eşitlik ve hak duygusu, gelişmiş bir empati ve değerler sistemi, idealizm ve küresel sorunlara karşı farkındalık, kendine ve başkalarına karşı sorumluluk ile dürüstlük gibi özelliklere sahip oldukları görülür.

3.3. EĞİTİM PROGRAMINDA DİSİPLİNLER ARASI BAĞLANTILAR

Geliştirilen bu program fen bilimleri, matematik, Türkçe, sosyal bilgiler, felsefe, beden eğitimi ve spor, müzik ve görsel sanatlar çalışma grupları tarafından incelenmiş ve alana özgü beceriler ve değerler Okul Öncesi Eğitim Programlarına entegre edilmiştir. Bu becerilerin kazanılması için fen bilimleri ve matematik alanlarına özgü olarak problem çözme, bilimsel süreç becerileri gibi uygulamalar kullanılarak farklı kavramlar ele alınmıştır; sosyal bilgiler, hayat bilgisi ve Türkçe alanlarına özgü olarak öz ve sosyal farkındalık, sorumluluk alma, kurallara uyma, okuma ve yazma farkındalığı, iletişim becerileri; beden eğitimi ve spor alanına özgü olarak aktif, güvenli ve sağlıklı yaşam becerileri ele alınmıştır.

3.4. EĞİTİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Öğrenme sürecinde *çocuk merkeze alınmalı*, çocuğun etkinliklere aktif katılımı sağlanmalı, çocuğa eğitim ortamlarında yapacağı etkinlikleri ve oynayacağı materyalleri seçmesi için özgürlük tanınmalıdır.

Esneklik ilkesi doğrultusunda, günlük ve anlık değişimler ile çocukların farklı gelişimsel özelliklerine göre eğitim sürecinde gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Kazanım ve göstergeler süreç boyunca, *sarmallık* ilkesine dayanarak ihtiyaca göre farklı etkinlikler aracılığıyla tekrar ele alınmalıdır.

Bütün gelişim alanlarıyla ilgili kazanım ve göstergeler, eğitim planlarında *dengeli ve çok yönlü* bir şekilde ele alınmalıdır.

Etkinlikler, *oyun* temelli planlanmalıdır.

Çocuğun çevresinde olanları fark etmesi, merak ettiği konulara ilişkin sorular sorması, araştırması ve keşfetmesi sağlanmalıdır.

Okul ve sınıf içi etkinliklerin yanı sıra *okul dışı* alternatif etkinliklere yer verilmelidir.

Çocukların ihtiyaçlarına göre *zenginleştirme, farklılaştırma ve hızlandırmaya* yönelik etkinliklere yer verilmelidir.

Program uygulanırken çocukların öğrenme gereksinimleri ve öğrenme stillerine uygun ortamlarda kendilerini farklı yollarla *özgün ve yaratıcı* bir biçimde ifade etmeleri sağlanmalıdır.

Kültürel, evrensel, milli ve manevi değerler ele alınmalıdır.

Aile eğitimi ve katılımı etkinliklerine yer verilmelidir.

Okul öncesi eğitiminde sonuç değil, süreç önemli olduğundan, programda sürecin *çok yönlü değerlendirilmesi* gerekmektedir.

3.5. EĞİTİM PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Çocuklarla birlikte gerçekleştirilen eğitim ve öğretim etkinliklerinin her aşamasında ele alınan kazanım ve göstergelere ulaşım düzeyinin, süreç içinde ve sonunda çocuklara kazandırılması amaçlanan öğrenme çıktılarının belirlenmesi son derece önemlidir. Bu yaşlarda verilecek eğitim, çocukların bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişim alanları ile öz bakım becerilerinin eş güdümlü ve çok boyutlu olarak desteklenmesini ve çocukların bireysel özelliklerinin dikkate alarak nesnel olarak değerlendirilmesini zorunlu kılar.

Okul öncesi eğitiminin önemi nedeniyle sürecin planlı ve programlı olması gereklidir. Eğitim etkinliklerinin, programda yer alan kazanımlara dayalı olarak hazırlanması, süreçte ve sonuçta çocuklarda oluşması beklenen öğrenme çıktılarına ne derece ulaşıldığının izlenmesi önemlidir. Bu nedenle okul öncesi eğitiminde değerlendirme, eğitim sürecinin temel öğelerinden biridir.

Hazırlanan bu programda değerlendirme, çocuğun gelişiminin bütün gelişim alanlarında hem ayrıntılarıyla hem de bütünsel olarak gözlenmesi, gözlem sonuçlarının raporlaştırılması, hazırlanan ve uygulanan planların bütün boyutları ile değerlendirilmesi ve öğretmenin kendisini değerlendirmesi gibi farklı yönlerden ele alınmıştır. Değerlendirme sürecinin dört başlıkta gerçekleştirilmesi gerekmektedir:

Çocukların Değerlendirilmesi

Bu programda çocuğun gelişiminin izlenme süreci, bu amaçla hazırlanan ve örneği aşağıda yer alan "Gelişim Gözlem Formu" kullanılarak sağlanabilir. Ayrıca çocuğun sahip olduğu potansiyel ve yeteneklerine yönelik farklı testler ve / veya kontrol listeleri kullanılabilir. Gelişim gözlem formu, gelişim izleme ve kontrol listeleri sonuçlarına göre öğretmen her çocuk için rapor hazırlamalıdır. Portfolyo çalışmalarına da yer verilerek çocukların da sürece katılımıyla yıl içindeki öğrenme ve gelişme süreçleri bütünsel olarak takip edilebilir.

Gelişim Gözlem Formu

Gözlemcinin İsmi:	
Çocuğun İsmi:	
Çocuğun Yaşı (Gün-Ay-Yıl):	
Gözlem Tarihi:	Gözlemin Başlangıç Saati: Gözlemin Bitiş Saati:
Gözlemin Yapıldığı Yer:	Gözlem Yapma Nedeni:
Gözlem Notları:	
Gözleminizin hangi gelişim alanlarına yönelik bilgi içerdiğini yazınız. Gözleminiz öğrenme çıktılarını değerlendirmek üzere yapıldıysa gelişim alanlarına ait kazanım ve göstergeleri not ediniz.	
Dil Gelişim	Sosyal ve Duygusal Gelişim
Bilişsel Gelişim	Motor Gelişim ve Öz Bakım
Gözleminize yönelik analizlerinizi (yorum, görüş ve düşünceler) aşağıya not ediniz.	
Çocuğun gelişimi ve öğrenmesi yönünde ne öğrendiniz?	Çocuğun gelişimi ve öğrenmesini desteklemek için neler yaparsınız?

Programın Değerlendirilmesi

Programın değerlendirilebilmesi için öğretmenlerin hazırladıkları ve uyguladıkları aylık plan ve etkinlikleri tüm boyutları ile ele almaları gereklidir. Öğretmenlerin planlanan ve uygulanan eğitim süreçleri arasındaki tutarlılığı belirlemeleri ve gerekiyor ise ortaya çıkan yeni eğitimsel gereksinimlerin neler olduğunu belirlemeleri beklenmektedir. Ayrıca günlük eğitim sürecinin düzenli olarak değerlendirilmesi aylık programlarının bütünsel olarak değerlendirilmesine ışık tutmanın yanı sıra, aylık genel değerlendirmenin daha sağlıklı yapılmasına yardımcı olacaktır. Bir eğitim dönemi boyunca yapılan aylık değerlendirmeler sonucunda da bir yılın genel değerlendirilmesine ulaşılabilecektir.

Günlük Eğitim Sürecinin ve Etkinliklerin Değerlendirilmesi

Günlük eğitim sürecinin ve etkinliklerin değerlendirilmesi, günlük eğitim akışının günü değerlendirme zamanında yapılan, öğrenilen bilgilerin pekiştirildiği, sürecin gözden geçirildiği önemli bir aşamadır. Bu süreçte farklı uygulamalar yapılabilir. Örneğin etkinliklerin değerlendirilmesi amacıyla çocuklar etkinlikle ilgili konuşabilir, birbirlerine sunum yapabilirler; çalışma sayfaları / bellek kartları kullanılabilir, resim yapılabilir, afiş / poster hazırlanabilir, etkinlikle ilgili çekilen fotoğraflar çocuklarla incelenebilir veya sergiler düzenlenebilir. Etkinliğin değerlendirilmesi için etkinlik sürecinde / sonunda yapılan tartışmalar betimleyici, duyuşsal, kazanımlara yönelik ve günlük yaşamla ilişkilendirme türünde sorularla yönlendirilebilir. Bu soru türleri aşağıda örneklerle belirtilmiştir:

Motor Gelişim Alanı İçin Değerlendirme Soruları

Kazanım 6: Oyunlarda temel hareket becerilerini sergiler.

M.6.2. Oyunun amacına uygun olarak spor malzemeleri kullanır.

M.6.6. Sınıf dışı açık veya kapalı alan etkinliklerinde temel hareket becerileri içeren oyunlara aktif katılır.

M.6.7. Oyunlarda temel hareket becerilerini artan koordinasyonla sergiler.

Betimleyici Sorular:

1. Oyunu hangi aşamalardan geçerek oynadık?
2. Bu malzemeler dışında hangi malzemeleri kullanabiliydik?
3. Oyunu daha farklı nasıl oynayabiliriz?

Duyuşsal Sorular:

1. Oyunda seni en çok heyecanlandıran ne oldu?
2. Oyundaki hangi hareketler sana kendini nasıl hissettirdi? Sence arkadaşların nasıl hissetmiş olabilir?
3. Oyun oynarken zorlandığın yerler oldu mu? Bunlarla nasıl başa çıktın? Çaba göstermek hangi noktalarda yardımcı oldu?

Kazanımlara Yönelik Sorular:

1. Oyuna uygun malzemeler kullanmak neden önemli?
2. Oyun oynarken nelere dikkat ettin?
3. Oyunda hareket becerilerini artırmak için başka neler yapılabilirdi?

Yaşamla İlişkilendirme Soruları:

1. Oyunda yaptığın temel hareket becerilerini günlük yaşamda nerede, nasıl kullanıyorsun?
2. Günlük yaşamdaki etkinliklerde, amaca uygun malzemeler kullanmak ile ilgili benzerlikler neler olabilir?
3. Spor yaparken kullanılan malzemelerin nasıl farklılaştırılabileceği ile ilgili fikirlerin neler?

Bilişsel Gelişim Alanı İçin Değerlendirme Soruları

Kazanım 8: Farklı bellek stratejileri kullanır.

B.8.1. Tanıma stratejileri kullanır.

B.8.3. Bellek stratejileri geliştirir.

B.8.5. Beş duyu ile algıladıklarını kısa sürede hatırlar.

Betimleyici Sorular:

1. Bu oyundaki işaretleri tanıdın mı? Hangi işaretler vardı?
2. Eksik gördüğün veya farklılaştırmaya ihtiyaç duyduğun işaretler neler?

Duyuşsal Sorular:

1. Bu oyunda seni en çok ne zorladı? Buna nasıl çözümler buldun?
2. Kartlar kapanmadan önce işaretlerin yerini aklında tutmaya çalışırken hangi duyguları hissettin?
3. Oyunun sonunda, sorun çözümü için öneriler getirdiğinde arkadaşların neler hissetmiş olabilir?

Kazanımlara Yönelik Sorular:

1. İşaretlerin yerlerini nasıl hatırladın? Bu işaretlerin neler olduğunu, yerini, rengini hatırlamak için neler düşündün?
2. Arkadaşlarının kullandığı stratejilerden hangilerini bir dahaki sefere kullanırsın?

Yaşamla İlişkilendirme Soruları:

1. Daha önce bu işaretleri nerelerde görmüş olabilirsin?
2. İzlediğin film, tiyatro ve gösterilerde oyuncular metinlerini ezberlerken sizce hangi yolları kullanırlar? Onlara neler önerirsin?

Dil Gelişim Alanı İçin Değerlendirme Soruları

Kazanım 2: Düşüncelerini yaratıcı yollarla ifade eder.

D.2.8. Konuşmasında zengin sözcük dağarcığı kullanır.

D.2.10. Düşüncelerini ikna edici bir dil ile ifade eder.

D.2.11. Grup tartışmalarında etkin rol alır.

Betimleyici Sorular:

1. Etkinliği baştan yapsak neleri değiştirirdiniz? Arkadaşlarınızı nasıl ikna ederdingiz?
2. Gruptaki bireyler düşüncelerini ve duygularını nasıl ifade ettiler? Daha farklı nasıl ifade edebilirlerdi?

3. Etkinlik konusu yerine başka hangi konu seçilebilirdi? Bu iki konu arasında nasıl bir bağ kurulabilir?

Duyuşsal Sorular:

1. Etkinlikte seni mutlu eden, üzen, heyecanlandıran neler oldu?
2. Düşüncelerini grupla paylaşırken kendini nasıl ifade etmeye çalıştın? Zorlandığın noktalarda kendini nasıl hissettin?
3. Karşıt düşüncedeki arkadaşın düşüncelerini paylaşırken hangi duyguları hissettin?
4. Etkinlikte hangi grupta yer almak isterdin? Neden?

Kazanımlara Yönelik Sorular:

1. Etkinlikte düşüncelerini ifade ederken en çok hangi sözcükleri kullandın?
2. Düşüncelerini ikna edici bir dille ifade etmek için nelere dikkat ettin?
3. Etkinlikte daha etkin bir rol alman için başka neler yapılabilir?

Yaşamla İlişkilendirme Soruları:

1. Sınıf dışında bir grupla yaptığın düşünsel tartışmalarından örnek verebilir misin?
2. Sınıf dışındaki ortamlarda, karşıdaki kişinin düşüncesinden farklı düşüncelerini hangi yolları kullanarak ifade ettin?
3. Düşüncelerini en iyi nerede ve nasıl ifade edersin?

Sosyal-Duyuşsal Gelişim Alanı İçin Değerlendirme Soruları

Kazanım 19: Kaynakların sürdürülebilir kullanımı ile ilgili özgün fikirler geliştirir.

SD.19.1. Yeryüzündeki kaynakların sürdürülebilir kullanımının önemini açıklar.

SD.19.2. Yeryüzündeki kaynakların sürdürülebilir kullanımına yönelik uygulanabilir fikirler üretir.

SD.19.3. Yeniden kullanma, geri dönüşüm ve kompostlama gibi geri kazanım uygulamalarının önemini açıklar.

SD.19.4. Yeniden kullanma, geri dönüşüm ve kompostlama gibi geri kazanım ile ilgili projelerde etkin rol oynar.

SD.19.5. Yeniden kullanma, geri dönüşüm ve kompostlama gibi geri kazanım ile ilgili projelerde oluşturduğu özgün ürünleri sergiler.

Betimleyici Sorular:

1. Yeryüzündeki kaynaklardan hangilerinin korunması daha çok önemlidir?
2. Ülkemizde bu kaynakların etkin kullanımı için neler yapılmaktadır?

Duyuşsal Sorular:

1. Projenizin başarıyla sonuçlanması için nasıl bir çaba göstermeniz gerektiği?
2. İnsanların yeryüzündeki kaynakların sürdürülebilir olması konusunda onları motive eden şeyler neler olabilir?
3. Sahip olduğumuz kaynaklar tükenmeye yaklaştığında nasıl bir duygu hâlinde olunacak?

Kazanımlara Yönelik Sorular:

1. Yeryüzü kaynaklarının sürdürülebilir kullanımının önemi konusunda farkındalık oluşturmak için neler yapılabilir?
2. Geri dönüşüm ve kompostlama gibi geri kazanım için yeni bir araç geliştirdiyseniz bu aracın nasıl bir sistemle çalışması gerekir?

Yaşamla İlişkilendirme Soruları:

1. Yerel belediyelerin geri kazanım için projeleri nelerdir?
2. Başka ülkelerin kullandıkları sistemlerin hangi noktalarda sürdürülebilir olduğunu düşünüyorsunuz?

Öz Bakım Becerileri İçin Değerlendirme Soruları

Kazanım 7: Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur.

ÖB 7.1. Tehlikeli olan durumları söyler.

ÖB 7.3. Güvenlik önlemlerini açıklar.

ÖB 7.4. Bedenin kendine özel olduğunu savunur.

ÖB 7.6. Herhangi bir tehlike ve kaza anında yardım ister.

Betimleyici Sorular:

1. Az önce izlediğiniz videoda bize neler anlatıldı?
2. Kendimizi korumamız için önerilen 3 adım neydi?
3. Videodaki çocukların yardım isteği etraftakiler tarafından nasıl karşılandı?

Duyuşsal Sorular:

1. Çığlık atarken ne hissettin?
2. Başkalarını uyarmak için kullandığın sözcükler yeterli olmazsa kendini nasıl hissedersin?
3. Güvenli hissetmenin nasıl bir şey olduğunu çizerseniz neler çizersiniz?

Kazanımlara Yönelik Sorular:

1. Güvenlik önlemlerinin neden alındığını açıklayabilir misiniz?
2. Tehlikeli olarak gördüğünüz bazı durumlar, bazı arkadaşlarınız için tehlikeli görünmedi. Bir durumun tehlikeli olup olmadığına nasıl karar verirsiniz?

Yaşamla İlişkilendirme Soruları:

1. Yardım istemen gereken bir yerde istemediğin oldu mu? Yardım isteseydin ne değişirdi?
2. Senin zararlı olarak bildiğin bir şeyin, örneğin patates cipsleri, arkadaşının ısrarı sonucunda denediğin oldu mu? Kendini nasıl hissettin?
3. Çevrende gördüğün güvenlik önlemlerinden ve bunların niçin alınmış olduğundan örnekler verebilir misin?

Öğretmenin Kendini Değerlendirmesi

Öğretmenin sınıf içi başarısı hakkında farkındalık oluşturmak ve gerekli önlemleri almak konusunda kullanılan yöntemlerden biri de öğretmenin kendini değerlendirmesidir. Öğretmenin kendini değerlendirmesi onun güdülenmesini, yaratıcılığının artmasını, yansıtmacı öğretmen olabilmesini ve eksikliklerini görerek kendi kendisini güçlendirmesini sağlar. Öğretmen gelişmesini istediği bilgi ve becerileri için dışarıdan kaynak arayışına girer.

Ek olarak, öğretmenin kendisini düzenli olarak değerlendirmesi gerektiğinde sınıfında farklı uygulamalar yapmasına olanak sağlar. Örneğin nelerin işe yaradığı, nelerin yaramadığı iyi analiz edildiğinde, nelerin farklı yapılabileceği ile ilgili görüşlerin oluşturulması daha kolay olacaktır. Öğretmenin aynı zamanda diğer öğretmenlerle iletişim hâlinde olması ve onlardan gelen yapıcı dönütler ile uygulamalarını geliştirmesi önemlidir. Ayrıca ebeveynlerle iş birliği içinde olmakta, onlardan gelen talepler doğrultusunda uygulamalarını çocukların ihtiyaçlarına yönelik geliştirmelerini sağlar.

Öğretmenin programa ve çocuklara ilişkin değerlendirmelerden elde edilen verileri dikkatle analiz etmesi, kendi ilgi, yetenek ve yönelişlerini belirlemesi ve kişilik özelliklerini gözden geçirerek kendisini değerlendirme beklenmektedir. Bu değerlendirme sonucunda öğretmen, farklı alanlardaki yeterlik düzeyine göre kendini geliştirebilmek için çaba harcamalı, kaynaklara ulaşmalı, bunun için okul yönetiminden de rehberlik ve destek istemelidir.

3.6. DERS KİTABI FORMA SAYISI VE EBATI

Dersin Adı	Forma Sayısı *	Ebat
Okul Öncesi	32	19,5 cm x 27,5 cm

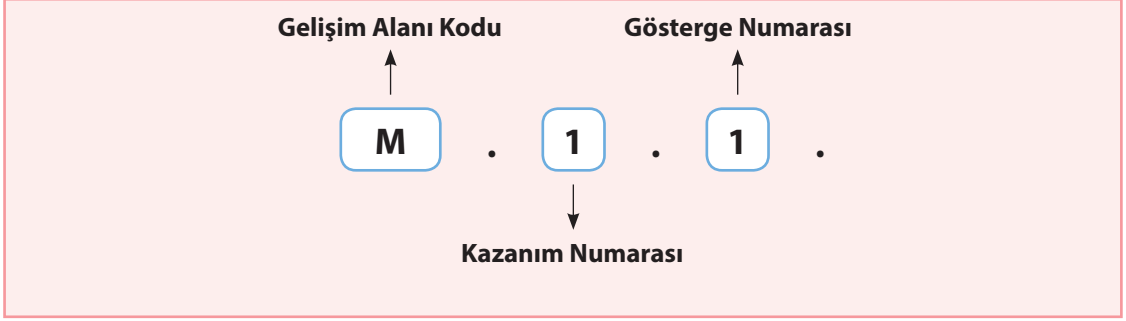
* *Forma sayıları üst sınır olarak verilmiş olup daha az da olabilir.*

3.7. GELİŞİM ALANLARINA GÖRE KAZANIMLARIN DAĞILIMI

GELİŞİM ALANLARI	KOD	KAZANIM SAYISI	GÖSTERGE SAYISI
Motor Gelişim	M	7	64
Bilişsel Gelişim	B	19	117
Dil Gelişim	D	4	35
Sosyal-Duygusal Gelişim	SD	20	148
Öz Bakım Becerileri	ÖB	7	37
TOPLAM		57	401

3.8. EĞİTİM PROGRAMI KAZANIMLARI VE GÖSTERGELERİNİN YAPISI

Kazanımların yapısı aşağıda şematik olarak gösterilmiştir:

3.9. EĞİTİM PROGRAMI KAZANIM VE GÖSTERGELERİ

3.9.1. Motor Gelişim Kazanımları ve Açıklamaları

Kazanım 1: Yer değiştirme hareketlerini sergiler.

Hareketlere başlamadan önce sakatlanmaları önlemek için ısınma ve hareket sonunda soğuma çalışmalarının yapılmasının gerekliliği anlatılmalı ve çocuklara hareketlerin nasıl yapılacağı gösterilerek gerekli rehberlik yapılmalıdır. Çocukların atlama, zıplama, inme, çıkma, tırmanma, çift ve tek ayakla sıçrama, engel üzerinden atlama gibi hareketleri özgürce sergileyebilecekleri etkinlik ortamları düzenlenmelidir. Koşma, galop ve sekme gibi yer değiştirme becerileri öğretilirken hareketlerin çocuğa doğru teknik ile gösterilmesi ve vücut-alan farkındalığı gibi temel hareket kavramlarından yararlanması gerekmektedir. Vücut farkındalığı vücudun bölümlerini tanımayı, yapabildiği şekilleri algılamayı; alan farkındalığı ise genel alan (oyun alanının tümü gibi), kişisel alan (yere çizilen küçük çember içinde durmak gibi) ve yönleri (sağ, sol, yukarı gibi) içermektedir. Hareketleri tek tek öğrendikten sonra hareketleri birleştirerek yapmaları beklenmektedir. Bu hareket becerilerini ve kavramlarını kullanarak çocuğun özgün koreografiler oluşturması için farklı etkinlikler ve eğitsel oyunlar sağlanmalıdır.

- M.1.1. Isınma ve soğuma hareketlerini bir rehber eşliğinde yapar.
- M.1.2. Belli bir yükseklikten atlar.
- M.1.3. Belli bir yüksekliğe zıplar.
- M.1.4. Belli bir yüksekliğe tırmanır, iner.
- M.1.5. Engelin üzerinden çeşitli şekillerde atlar.
- M.1.6. Çift veya tek ayak sıçrayarak belirli mesafe ilerler.
- M.1.7. Belirlenen noktadan çift ayakla ileriye doğru atlar.
- M.1.8. Kayma adımı yaparak belirli mesafede ilerler.

- M.1.9. Galop yaparak belirli mesafede ilerler.
- M.1.10. Sekerek belirli mesafede ilerler.
- M.1.11. İki veya daha fazla yer değiştirme hareketini birleştirerek ilerler.
- M.1.12. Yer değiştirme hareketlerini artan bir doğrulukla yapar.
- M.1.13. Yer değiştirme hareketlerini vücut ve alan farkındalığı geliştirerek uygular.
- M.1.14. İki veya daha fazla yer değiştirme hareketini kullanarak koreografi oluşturur.

Kazanım 2: Dengeleme hareketlerini geliştirir.

Çocukların dengeleme hareketlerini geliştirebilmeleri için düzenlenecek etkinliklerin, bireysel, eşli veya grup hâlinde uygulanabilir olması, vücut ağırlığının bir noktadan diğer noktaya aktarımını, statik ve dinamik dengenin geliştirilmesini ve vücut kontrolünü sağlamayı destekleyici nitelikte olması gerekmektedir. Atlama, konma, başlama, durma, sallanma, dönme, denge tahtası üzerinde çeşitli şekillerde yürüme gibi hareketleri içeren etkinlikler düzenlenmelidir. Vücut ve alan farkındalığı geliştirici çalışmalar denge tahtası, farklı zeminler ve çeşitli şekil ve büyüklükteki nesnelere birlikte dengeyi geliştirmek için uygulanmalıdır. Dengeleme hareketlerini yaparken önce hareketleri tek tek yapmaları, sonra iki veya daha fazla hareketi birleştirmeleri desteklenmelidir.

- M.2.1. Bireysel, eşli veya grup olarak dengeleme hareketleri yapar.
- M.2.2. Atlama ve konma ile ilgili dengeleme hareketlerini yapar.
- M.2.3. Başlama ve durma ile ilgili dengeleme hareketlerini yapar.
- M.2.4. Sallanma ve dönme ile ilgili dengeleme hareketleri yapar.
- M.2.5. Denge tahtası üzerinde yönergeler doğrultusunda yürür.
- M.2.6. Denge tahtasında vücudunun çeşitli bölümlerini kullanarak veya farklı materyaller kullanarak denge hareketi yapar.
- M.2.7. Çeşitli materyalleri vücudunun farklı yerlerinde taşırken dengede kalır.
- M.2.8. Çeşitli nesnelere üzerinde yönergeler doğrultusunda dengeleme hareketleri yapar.
- M.2.9. Çeşitli zeminlerde dengesini koruyarak hareket eder.
- M.2.10. İki veya daha fazla dengeleme hareketini birleştirerek ilerler.
- M.2.11. Dengeleme hareketlerini artan bir doğrulukla yapar.
- M.2.12. Dengeleme hareketlerini vücut ve alan farkındalığı geliştirerek uygular.

Kazanım 3: Nesne kontrolü becerilerini geliştirir.

Nesne kontrolü becerilerini geliştirmek için hazırlanan etkinliklerde, çocuklara farklı ağırlık ve boyutlarda malzeme (top, hedef, raket gibi) sağlanması, etkinliklerin zorluk seviyelerinin çocu-

ğa göre ayarlanması ve çok tekrarlı uygulamaların sağlanması önemlidir. Top atma, yakalama, sektirme, vurma, araçla vurma, yuvarlama, sürme ve ip atlama gibi hareketleri içeren etkinliklere yer verilmelidir. Bu etkinliklerde nesne kontrolü gerektiren hareketler alan ve vücut farkındalığı kavramları ile öğretilirken, doğru teknik üzerinde durulmalıdır.

- M.3.1. Bireysel, eşli veya grup olarak nesnelere kontrol eder.
- M.3.2. Küçük top ile omuz üzerinden atış yapar.
- M.3.3. Atılan çeşitli büyüklüklerdeki topu elleriyle yakalar.
- M.3.4. Koşarak hareket hâlindeki topa ayakla vurur.
- M.3.5. Raket / uzun saplı araç ile hareket hâlindeki topa vurur.
- M.3.6. Topu tek elle yerden hedefe yuvarlar.
- M.3.7. Topu el / ayak ile sektirerek sürer.
- M.3.8. Topu bir raket / uzun saplı araç ile sektirir.
- M.3.9. Özgün ip atlama şekilleri geliştirir.
- M.3.10. Nesne kontrolü becerilerini artan bir doğrulukla yapar.
- M.3.11. Nesne kontrolü becerilerini, vücut ve alan farkındalığı geliştirerek uygular.

Kazanım 4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri geliştirir.

Çocukların küçük kaslarının gelişmelerinin desteklenmesi için nesnelere ipe dizebilir, bağlarken, nesnelere şekil verirken veya keserken; her çeşit ip, kâğıt, her renk ve boyda boncuklar, düğmeler, oyun hamurları, kil gibi malzemeler kullanılabilir. Ayrıca çocukların özgün ürünler ortaya koyabilecekleri kesme-çizme-boyama-şekil verme gibi etkinlik fırsatları sağlanmalıdır. Yaptıkları özgün çalışmalardan yeni kompozisyonlar oluşturmaları beklenmektedir.

- M.4.1. Nesnelere farklı şekillerde dizebilir.
- M.4.2. Nesnelere farklı şekillerde ve çeşitli materyallere dizerek özgün modeller oluşturur.
- M.4.3. Bağlama ile ilgili görevleri yapar.
- M.4.4. Makasla farklı şekiller keser.
- M.4.5. Malzemelere elleriyle veya araç kullanarak şekil verir.
- M.4.6. Malzemeler kullanarak özgün katlama şekilleri oluşturur.
- M.4.7. Katlayarak ürettiği özgün figürleri kullanarak kompozisyon oluşturur.

Kazanım 5: Müzik ve ritim eşliğinde özgün şekilde hareket eder.

Ritim çalışmalarında çocukların çeşitli vücut bölümlerini, nesnelere ve vurmali çalgılar gibi aletleri kullanmaları sağlanmalıdır. Vücudunu kullanarak parmak şıklatma, göğsüne vurma, damak

şıklatma, dizine vurma gibi hareketlerle sesler çıkarması beklenmektedir. Çocuğun doğaçlama özgün ritim çalışmaları desteklenmeli, ritim çalgısından duyduğu sese uygun sesi vücuduyla çıkarmasını sağlayacak etkinlikleri planlanmalıdır. Temel hareket becerilerini (sekme, galop, salınım hareketleri gibi) kullanarak ritim ve müzik eşliğinde özgün dans hareketleri ve koreografileri geliştirmeleri teşvik edilmelidir.

- M.5.1. Bedenini kullanarak ritim çalışması yapar.
- M.5.2. Nesneleri kullanarak ritim çalışması yapar.
- M.5.3. Vurmalı çalgıları kullanarak ritim çalışması yapar.
- M.5.4. Müzik ve ritim eşliğinde dans eder.
- M.5.5. Vücudunu kullanarak farklı sesler üretir.
- M.5.6. Doğaçlama ritim çalışmaları yapar.
- M.5.7. Duyduğu ritim çalgısının sesine en yakın sesi vücudunu veya sesini kullanarak çıkartır.
- M.5.8. Müziğe uygun dans koreografileri oluşturur.

Kazanım 6: Oyunlarda temel hareket becerilerini sergiler.

Temel hareket becerileri, yer değiştirme, nesne kontrolü ve dengeleme hareketlerinin tümünü kapsar. Oyunlarda çocukların temel hareket becerilerini geliştirmesi, küçük kas kullanımı gerektiren becerileri gerçekleştirmesi ve öğrendiklerini oyunlarda uygulaması için sınıf içi, sınıf dışı, açık veya kapalı alanlarda çeşitli eğitsel oyunlar ve etkinlikler düzenlenmelidir. Çocukların oyunlarda doğru teknik-taktik stratejiler geliştirmesi için özgün oyunlar üretmelerinin sağlanması ve artan doğrulukla hareketleri sergilemeleri, ayrıca oyunlarda uygun spor malzeme (spor ayakkabı, bol tişört, eşofman gibi) kullanımının teşvik edilmesi gerekmektedir.

- M.6.1. Temel hareket becerileri içeren serbest veya basit kurallı oyunlar oynar.
- M.6.2. Oyunun amacına uygun olarak spor malzemeleri kullanır.
- M.6.3. Temel hareket becerilerini oyunlarda doğru teknik ile sergiler.
- M.6.4. Sınırları belli olan / olmayan veya açık / kapalı alanlarda serbest ve basit kurallı oyunlar oynar.
- M.6.5. Temel hareket becerilerini stratejiler geliştirerek oyunlarda uygular.
- M.6.6. Sınıf dışı açık veya kapalı alan etkinliklerinde temel hareket becerileri içeren oyunlara aktif katılır.
- M.6.7. Oyunlarda temel hareket becerilerini artan koordinasyonla sergiler.

Kazanım 7: Çeşitli ortam ve etkinliklerde ihtiyaç duyulan karmaşık hareket becerilerini geliştirir.

Bu tür etkinlikler sınıf dışı alternatif çevre etkinliklerini (suda, karada, karda veya buzda) ve farklı zeminlerde gerçekleştirilen etkinlikleri kapsar. Bu etkinlikler karmaşık hareket becerilerinin kazanımına temel oluşturur. Etkinlikler oluşturulurken bireysel eşli ve grup etkinlikleri şeklinde düzen-

lenmelidir. Kaykay, scooter gibi farklı araç gereçler öğrenme ortamına dâhil edilerek öğrenilen temel hareketlerin kullanımına fırsat sağlanmalıdır. Karmaşık hareket becerilerini sergilerken vücut ve alan farkındalığı ele alınmalı ve artan bir doğrulukla sergilenmesi sağlanmalıdır.

- M.7.1. Bireysel, eşli veya grup olarak karmaşık hareket becerileri içeren etkinliklere katılır.
- M.7.2. Yüzme gibi su etkinliklerinde temel beceriler gösterir.
- M.7.3. Bisiklet, tekerlekli paten, buz pateni, scooter veya kaykay gibi araçları sürme ile ilgili temel beceriler gösterir.
- M.7.4. Karmaşık hareket becerileri içeren etkinlikleri, vücut ve alan farkındalığı geliştirerek uygular.
- M.7.5. Karmaşık hareket becerilerini artan bir doğrulukla yapar.

3.9.2. Bilişsel Gelişim Kazanımları ve Açıklamaları

Kazanım 1: Nesne / durum / olay üzerine dikkatini yoğunlaştırır.

Çocukların dikkat süreleri, bireysel olarak farklılık gösterir. Çocukların herhangi bir nesne veya olaya odaklanmaları, odaklandıkları durum ya da olayla ilgili sorular yöneltmeleri beklenir. Dikkat edilmesi gereken öğeleri fark ederek söylemeleri, bu öğelerle ilgili soruları ayırt ederek; soru ve cevap arasında ilişki kurması için çocuklar desteklenmelidir. Odaklanılan durum ya da olayı ayrıntılarıyla açıklaması, bu duruma yönelik etkinlik ortamı oluşturması ve dikkatlerini uzun süre sürdürebilecekleri farklı etkinlikler planlanması beklenmektedir.

- B.1.1. Dikkat edilmesi gereken nesne / durum / olaya odaklanır.
- B.1.2. Dikkatini çeken nesne / durum / olaya yönelik sorular sorar.
- B.1.3. Dikkat gerektiren soruları cevaplar.
- B.1.4. Dikkatini çeken nesne / durum / olayı ayrıntılarıyla açıklar.
- B.1.5. Belirli aralıklarla dikkatini toplar.
- B.1.6. Dikkat dağıtıcı uyarılara karşı dikkatini sürdürür.

Kazanım 2: Sistematik gözlem yapar.

Çocukların, nesne veya varlıkların renk, şekil, büyüklük, uzunluk, doku (pürüzlü, kaygan, sert, yumuşak), koku, ses (şiddetli-zayıf, kalın-ince sesler), yapıldığı malzeme (plastik, tahta, kumaş vb.), tat ve miktar gibi özelliklerini gözlemleyebilecekleri etkinlikler planlanmalıdır. Etkinlikler sırasında yaptıkları gözlemleri sınıflamaları, yorumlamaları, organize etmeleri ve grafik, zihin haritası, video, fotoğraf, resim gibi farklı yöntemlerle kaydederek sunmaları desteklenmelidir.

- B.2.1. Nesne / varlığı çeşitli özelliklerine göre gözlemler.
- B.2.2. Gözlem sonuçlarına göre nesne / varlıkları sınıflandırır.
- B.2.3. Gözlemlerine dayalı çıkarım yapar.

- B.2.4. Gözlem sonuçlarını organize eder.
- B.2.5. Gözlem sonuçlarını kaydeder.
- B.2.6. Gözlem sonuçlarını farklı yöntemlerle sunar.
- B.2.7. Gözlem yaparken tüm duyu organlarının önemini fark eder.

Kazanım 3: Nesne / bilgi / olguları belirli özelliklerine göre ilişkilendirerek organize eder.

Çocuktan iki veya daha fazla nesne veya varlığı renk, şekil, büyüklük, uzunluk, doku, tat, koku, ağırlık, ses (doğal sesler, müzikal sesler), miktar (az-çok, en az-en çok, birkaç) ve kullanım amaçları (mutfakta kullanılanlar, temizlik için kullanılanlar vb.) gibi özelliklerine göre karşılaştırması, gruplaması ve sıralaması beklenir. Gruplama, karşılaştırma ya da sıralama yaparken kendince ölçütler geliştirmesi ve bu ölçütler doğrultusunda karşılaştırma, sıralama, gruplamalar yapması desteklenir (hayvanları ilk akla gelmeyecek özelliklere göre gruplaması ve diğer gruplamalar ile kıyaslamalar yapması gibi). Çocukların yukarıda sayılan özellikleri kullanarak somut ve soyut olarak kategoriler oluşturmaları beklenmektedir. Örneğin "kırmızı meyveler" in kategorileştirilmesi somut iken "saygı ve sevgi gibi olgular" soyut olarak kategorileştirilebilir.

- B.3.1. Nesne / bilgi / olgular arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları karşılaştırır.
- B.3.2. Nesne / bilgi / olgular arasındaki benzerliklere ve farklılıklara göre gruplama yapar.
- B.3.3. Nesne / bilgi / olgular arasındaki benzerliklere ve farklılıklara göre sıralama yapar.
- B.3.4. Nesne / bilgi / olgular arasında somut ve soyut düzeyde ilişkilendirme kategorileri sınıflandırır.

Kazanım 4: Ölçme yapar.

Çocukların öncelikle nesnelerin ölçülebilir özelliklerine odaklanmaları, sonra standart ve standart olmayan ölçü birimlerine dayanarak ölçüm tahminlerinde bulunmaları (Örneğin "Masanın kenarını neyle ölçebiliriz?, Uzunluğu ne kadar olabilir?" gibi sorularla tahminde bulunmaya yönlendirilirler), daha sonra tahminlerini gerekçelendirmeleri ve bu birimleri kullanarak ölçümler yapmaları, sonuçları tahminleriyle karşılaştırmaları beklenir. Ayrıca standart olmayan ölçme birimleri (örneğin kalem, pipet, kürdan, silgi, lego, kitap, kâğıt gibi malzemeler ve parmak, karış, kulaç, adım, ayak gibi doğal ölçme birimleri) ile standart ölçü birimleri arasında karşılaştırmalar yapmaları desteklenir.

- B.4.1. Nesnelerin ölçülebilir farklı özelliklerini açıklar.
- B.4.2. Ölçme sonucunu tahmin eder.
- B.4.3. Ölçme tahminlerinin neden-sonuçlarını açıklar.
- B.4.4. Ölçüm yapar.
- B.4.5. Ölçme sonuçlarını tahmin ettiği sonuçlarla karşılaştırır.
- B.4.6. Ölçüm birimlerini karşılaştırır.

Kazanım 5: Kanıta dayalı tahmin yürütür ve öngörü üretir.

Çocuğun çevresinde gelişen çeşitli durum ve olayları inceleyerek ipuçlarının farkına varması, bunları bir araya getirerek süreç / durumla ilgili tahminde ve öngöründe bulunması, tahminlerini yaparken olanak ve seçenekleri dikkate alarak neden-sonuç ilişkileri kurması beklenir. Ardından tahminlerini ve öngörülerini var olan durumla karşılaştırması için çocuğa fırsat verilmelidir.

- B.5.1. Mevcut bilgileri kullanarak geçmişe dönük tahminde bulunur.
- B.5.2. Mevcut bilgileri kullanarak geleceğe yönelik öngöründe bulunur.
- B.5.3. Tahminlerini ve öngörülerini, mantık yoluyla veya kanıt sunarak destekler.

Kazanım 6: Yaratıcı düşünme becerileri kullanır.

Çocuklardan karşılaştıkları mevcut durum, olay ya da konular ile ilgili fikir ve düşünce üretmeleri beklenmelidir. Bu fikirleri orijinal, esnek, akıcı, detaylı şekilde ortaya koymaları istenmelidir. Çocukların fikir ve düşüncelerini ayrıntılandırarak analiz edebilecekleri, bu analizleri değerlendirip farklı durumlarda kullanabilecekleri özgür ortamlar ve durumlar oluşturulmalı ve bu konuda çocuklara fırsat verilmelidir. Sıradışılık ve risk alma teşvik edilmelidir. Çocukların günlük yaşantıları içinde karşılaştıkları anlık problemleri fark etmeleri ve problemler üzerinde fikirler geliştirmeleri beklenir. Bunun yanında, çocuklara ...-mı gibi yapıp olası problem durumları sunularak da problem çözümlerine yönelik öneriler geliştirmeleri beklenebilir. Çeşitli problem durumları oluşturularak çocukların özgün çözüm yolları önermeleri, denemeleri ve birbirleriyle neden-sonuç ilişkisini de dikkate alarak açıklama yapmaları beklenir. Çocukların problemlerin çözümüne yönelik birbirlerinin önerilerini paylaşmaları ve çözüm önerilerinin başka hangi durumlarda kullanılabileceğini düşünmeleri teşvik edilmelidir. Problemi çözerken giderek daha orijinal çözümler önermesi için gerekirse model olunmalıdır ve farklı kaynaklar kullanmaları için (kitaplar, İnternet, blok tabanlı kodlama vb.) yönlendirilmelidir. Proje çalışmaları ile bu süreç desteklenebilir.

- B.6.1. Günlük yaşamla ilgili problemleri keşfeder.
- B.6.2. Bir fikri, olguyu veya nesneyi sözel, görsel veya sembolik olarak farklı biçimlerde ifade eder.
- B.6.3. Problemlerin çözümüne ilişkin çok sayıda ve özgün fikir üretir.
- B.6.4. Çözüm fikirlerini değerlendirir.
- B.6.5. Problem çözümü için proje planı oluşturur.
- B.6.6. Problem çözme planını uygular.
- B.6.7. Çözüm sürecini değerlendirir.
- B.6.8. Geliştirdiği çözümlerin değerini ikna edici şekilde sunar.
- B.6.9. Problemlere yönelik alternatif çözümleri farklı sorunların çözümünde kullanır.
- B.6.10. Fikirleri, nesnelere veya görselleri detaylandırarak zenginleştirir.
- B.6.11. Birbiri ile açık benzerlik göstermeyen nesnelere veya olgular arasında benzerlik kurar.
- B.6.12. Sorun çözümünde yaratıcı hayal kurar.

- B.6.13. Yeni fikirleri deneme riski alır.
- B.6.14. Örneklerden yola çıkarak genellemelere ulaşır.

Kazanım 7: Eleştirel düşünme becerilerini kullanır.

Çocuklardan bir iddiasını ya da düşüncesini açık bir şekilde ifade etmesi, bu iddia ve düşüncesini destekleyen kanıtları açıklayarak iddia ve kanıtlar arasında bağlantı kurması beklenmektedir. Ortaya koyduğu kanıtlar ile karşıt düşünceleri geçersiz kılarak çeşitli yollarla kıyaslamalarını sunmaları desteklenmelidir. Bu süreçte çocuklar blok tabanlı programlama üzerinde verilen problem durumuna çözüm olarak oluşturulmuş kod algoritma yapısına eleştirel bakarak bloklar ile problem durumu arasında ilişki kurup yeni fikirler üretebilir ve iddialarını savunabilirler.

- B.7.1. Bir iddiayı ya da düşünceyi açık bir şekilde ifade eder.
- B.7.2. Bir iddia ya da düşünceyi analiz eder.
- B.7.3. Bir düşüncenin analizini değerlendirir.
- B.7.4. Bir iddia ya da düşünceyi destekleyen kanıt sunar.
- B.7.5. İddia ve kanıt arasında bağlantı kurar.
- B.7.6. İddialarını mantık silsilesi içinde yapar.
- B.7.7. Karşıt görüşleri çürüten fikir üretir.
- B.7.8. Bir problemin analizinde sonuç ilişkisi kurar.
- B.7.9. Olayları, durumları ve düşünceleri farklı bakış açılarına göre değerlendirir.
- B.7.10. Genelleme içeren bilgiyi veya düşünceyi sorgular.

Kazanım 8: Farklı bellek stratejileri kullanır.

Çocukların yeni bilgileri daha kolay öğrenmeleri için eski bilgilerini hatırlamaları ve yeni-eski bilgi arasında ilişkiler kurmaları hedeflenmektedir. Çocuğun önceki bilgilerini detaylı hatırlaması için tekrarlama, gruplama, kodlama, örgütleme, çağrışım kurma, ayrıntılandırma gibi bellek stratejileri kullanması beklenmelidir ve bu stratejilerini neye dayanarak oluşturduğunu açıklaması, hatırlamak için beş duyu aracılığıyla algıladıklarını kullanması desteklenmelidir.

- B.8.1. Tanıma stratejileri kullanır.
- B.8.2. Hatırlama stratejileri kullanır.
- B.8.3. Bellek stratejileri geliştirir.
- B.8.4. Nesnelere ve olaylar arasında somut ve soyut çağrışım kurar.
- B.8.5. Beş duyu ile algıladıklarını kısa sürede hatırlar.
- B.8.6. Beş duyu ile algıladıklarını uzun aralıklarla hatırlar.

Kazanım 9: Ritmik sayar.

Çocuktan 1-50 arasında sayıda olan nesnelere birer birer sayarak nesnelere sayılarını belirlemesi beklenir. Ayrıca 1-50 arasında ileriye-geriye doğru birer, beşer, onar ve ileriye ikişer ritmik sayması amaçlanır. Sayma çalışmaları hem 1'den hem de aradaki herhangi bir sayıdan başlanarak sürdürülebilir.

- B.9.1. Nesne sayısı 50'ye kadar (50 dâhil) olan bir topluluktaki nesnelere sayısını belirler.
- B.9.2. 50'ye kadar (50 dâhil) ileriye doğru birer ritmik sayar.
- B.9.3. 50'ye kadar (50 dâhil) ileriye doğru onar ritmik sayar.
- B.9.4. 50'ye kadar (50 dâhil) ileriye doğru beşer ritmik sayar.
- B.9.5. 50'ye kadar (50 dâhil) ileriye doğru ikişer ritmik sayar.
- B.9.6. 50'den (50 dâhil) geriye doğru birer ritmik sayar.
- B.9.7. 50'den (50 dâhil) geriye doğru onar ritmik sayar.
- B.9.8. 50'den (50 dâhil) geriye doğru beşer ritmik sayar.

Kazanım 10: Sayı, nesne, sembol arasında ilişki kurar.

Belli çokluktaki nesne grubunun sayısına dair tahminde bulunduktan sonra nesne grubuna dokunarak sayar ve tahminini kontrol eder. Örneğin bir tabakta 50 tane kurabiye varsa çocuktan ilk önce kaç tane olabileceğini tahmin etmesi, sonra dokunarak sayması, sonra "kaç tane" diye sorulduğunda 50 (elli) yanıtını vermesi beklenir. Sayıları incelerken çoklukları farklı şekilde parçalara ayırma, 5 ve 10'u referans alma, 10'u oluşturan ikilileri kullanma gibi stratejilerin kullanımına yer verilir. İşlemlerde toplamı 10 olan ikilileri kullanma, 5'i referans alma, sayı çiftlerini kullanma gibi stratejilerin kullanımına yönelik çalışmalar yapılır. Rakam ve sayı arasındaki farkı açıklamaları beklenir. 50'den küçük sayıları büyüklük küçüklük durumuna göre sıralaması amaçlanır. Nesne grubunda birinci, ikinci sıradaki nesnenin kaçınıcı olduğunu söylemesi desteklenir. Verilen sayıdan "önce / sonra / arasında" gelen sayının hangi sayı olduğunu söylemesi beklenir. Sayma işlemi için farklı semboller oluşturması desteklenir.

- B.10.1. Verilen bir çokluktaki nesne sayısını tahmin eder.
- B.10.2. Verilen bir çokluktaki nesne sayısı ile ilgili tahminini sayarak kontrol eder.
- B.10.3. Çoklukları, sayarak ya da gruplara ayırarak bulur.
- B.10.4. Rakam ve sayı arasındaki farkı açıklar.
- B.10.5. Doğal sayılar arasında karşılaştırma yapar.
- B.10.6. Doğal sayılar arasında sıralama yapar.
- B.10.7. Sıra bildiren sayıyı söyler.
- B.10.8. Sıra bildiren sayıları "önce", "sonra" ve "arasında" kavramlarını kullanarak sözlü olarak ifade eder.

- B.10.9. Sayma işlemi için farklı semboller oluşturur.
- B.10.10. Nesne veya şekillerle gösterilen bir çokluğun sayısını anında söyler.

Kazanım 11: Rakamları okur ve yazar.

Çocuktan rakamların sayıları gösteren semboller olduğunu söylemesi, 1-50 arasındaki sayılardan söyleneni tekniğine uygun olarak yazması ve gösterilen sayıyı okuması beklenir.

- B.11.1. Rakamların, sayıları ifade eden semboller olduğunu söyler.
- B.11.2. 50'ye kadar sayıları okur.
- B.11.3. 50'ye kadar sayıları tekniğine uygun yazar.

Kazanım 12: Toplama ve çıkarma işlemi yapar.

Nesnenin ya da sayının gruba dâhil edilmesinin bir "artış-çoğalma", nesnenin gruptan çıkarılmasının bir "azalma-eksilme" olduğu vurgulanmalıdır. Toplama çıkarma işlemlerinin sembollerinin tanıtımı yapılır. Düzenlenen etkinliklere nesnelere yardımıyla başlanıp sayılarla devam edilir. Ayrıca zihinden çalışmalar yapılır. Zihinsel işlemlerde 50'ye kadar çıkılabilir. Çocuklardan işlemlere ait süreci ve sıfır sayısının etkisiz eleman olduğunu açıklamaları beklenir.

- B.12.1. Toplama ve çıkarmanın, artma ve eksilme olduğunun farkına varır.
- B.12.2. Toplama ve çıkarmanın sembollerini tanıır.
- B.12.3. Toplama ve çıkarmanın anlamını açıklar.
- B.12.4. Toplama ve çıkarma için 0 (sıfır) sayısının anlamını söyler.
- B.12.5. Toplama ve çıkarma işlemlerine ait süreci açıklar.
- B.12.6. Nesnelere kullanarak toplama ve çıkarma işlemleri yapar.
- B.12.7. Zihinde toplama ve çıkarma işlemleri yapar.
- B.12.8. 50'ye kadar olan sayılar içinde toplama ve çıkarma işlemi yapar.

Kazanım 13: Görsel ve uzamsal ilişkiler kurar.

Çocukların şekilleri tanıyıp / tanımladıkları varsayılarak; şekiller (daire, üçgen, kare, dikdörtgen, oval, çokgen, küp, küre, prizma, silindir) yardımıyla yeni yapı / kompozisyon / modeller oluşturmaları ya da verilen yapı / kompozisyon / modelleri oluşturan geometrik şekillere parçalamaları (tangram kullanımı gibi) ve özgün şekiller meydana getirmeleri desteklenmelidir. Çocuklara simetri kavramı tanıtılmalıdır. Simetri çalışmalarına ayna oyunları ile başlanıp, bir parçası kâğıt üzerinde ya da nesnelere verilen şeklin simetriğini çizmesinin ya da oluşturmasının istendiği çalışmalarla devam edilir. Çocuk mekânda aldığı konumu yön, yakın, uzak, altında, üstünde, önünde, arkasında, yanında gibi kavramları kullanarak açıklar. İstenen bir noktadan diğerine nasıl gidileceğini yer-yön kavramlarını kullanarak tarif edebilmesi beklenir. Kroki / harita örnekleri çocuklara gösterilir ve bir noktadan diğerine ulaşabilmek için stratejiler geliştirmeleri beklenir.

Daha sonra çocukların en çok bildiği bir alanda (sınıf, bahçe gibi) yönergeler doğrultusunda basit krokiler / haritalar oluşturmalarına yönelik etkinlikler yapılır. Saklambaç oyunları, hazine avı gibi oyunlar çocukların krokileri somutlaştırmalarına yardımcı olur ve süreci oyunlaştıracakları için eğlenceli kılar.

- B.13.1. Geometrik şekillerle yeni modeller / kompozisyonlar / yapılar oluşturur.
- B.13.2. Geometrik şekillerden oluşan bir kompozisyonu parçalarına ayırır.
- B.13.3. Simetrik şekilleri tamamlar.
- B.13.4. Mekânda aldığı konumu açıklar.
- B.13.5. Yaşadığı yerin / çevrenin / okulun krokisini çizer.
- B.13.6. Bildiği bir noktadan diğer bildiği noktaya (evden-okula) nasıl gidileceğini tarif eder.
- B.13.7. Harita veya kroki kullanırken hedefe ulaşmak için yapılabilecekleri açıklar.
- B.13.8. Özgün harita veya krokiler oluşturur.

Kazanım 14: Sembolleri günlük yaşamda kullanır.

Semboller seçilirken çocukların yaş grubuna, günlük yaşamda karşılaştıkları ve ihtiyaçlarına uygun, dikkatlerini çekecek semboller olmasına özen gösterilmelidir. Bu kazanımda sözü edilen semboller; trafik, tehlike, WC, geri dönüşüm, yön okları gibi işaretlerdir. Yer veya nesne ve sembol eşlemeleri yapmaları sağlanmalıdır. Ayrıca çocuklardan özgün semboller tasarımları ve semboller arasında karşılaştırma yapmaları, sembolleri farklı durumlarda kullanmaları beklenir.

- B.14.1. Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanıır.
- B.14.2. Verilen sembole uygun nesne, yer veya olayı belirler.
- B.14.3. Günlük yaşamda kullanılabilir işaret ve sembol tasarlar.
- B.14.4. Nesne, yer ve olaya uygun sembol kullanır.

Kazanım 15: Örüntü kullanarak somut ve soyut çıkarımlar yapar.

Örüntü, en az iki öğeden oluşan "çekirdek" grubun belli bir kurala göre sıralanması ve bu kuralın ardışık olarak tekrar edilmesi durumudur. Örüntü somut nesnelere başlatılmalıdır. Örneğin "mandal-boncuk, mandal-boncuk" ikili bir örüntüdür. Var olan örüntüyü genişlettiğimizde; "mandal-boncuk-pipet, mandal-boncuk-pipet" şeklinde örüntüyü genişleterek sürdürmeleri beklenir. Ayrıca blok tabanlı programlama yardımıyla döngü kavramı örüntüyle ilişkilendirilebilir. Çocuklardan önce somut ve soyut ayrımı yaparak model olarak verilen örüntüde kuralı fark etmeleri ve örüntüyü devam ettirmeleri, ardından aynı kural ya da özgün yollarla kendi örüntülerini yapmaları beklenir. Örüntü kavratıldıktan sonra somut ve soyut çıkarım yapmak amacıyla etkinliklerde kullanılır.

- B.15.1. Bir örüntüdeki kuralı bulur.

- B.15.2. Bir örüntüyü kuralına göre devam ettirir.
- B.15.3. Bir örüntüdeki kuralı kullanarak yeni örüntüler oluşturur.
- B.15.4. Özgün örüntüler oluşturur.

Kazanım 16: Zaman kavramını kavrar.

Çocuklar için zaman kavramı soyuttur. Bu nedenle kendi yaşamları ve yakın çevreleriyle ilişkilendirebilecekleri durumlardan yararlanılmalıdır. Çocukların kendi yaşantılarına ilişkin deneyimleri ile "dün oynadığımız oyun", "bugün gideceğimiz gezi", "yarın okula gelecek misafir" gibi zaman bildiren kavramlar etkinliklerle bütünleştirilerek ele alınmalıdır. 1 saatin 60 dakika, 1 günün 24 saat, 1 ayın 30 gün, 1 yılın 12 ay olması gibi zaman ölçme birimleri arasındaki ilişki açıklanmalı ve bunlar arasında farklı şekillerde hesaplamalar yapmaları için desteklenmelidir. Örneğin bir haftadaki gün sayısını hesaplamaları sağlanabilir. Ayrıca sınıftaki saat ve takvimlerin kullanılmasına çocuklar da dâhil edilmeli ve işlevlerine dikkat çekilmelidir.

- B.16. 1. Zaman ile ilgili kavramları açıklar.
- B.16. 2. Zaman ölçme birimleri arasındaki ilişkiyi açıklar.
- B.16. 3. Zaman ile ilgili ölçme araçlarını ve birimlerini ayırt eder.
- B.16. 4. Zaman ölçümleri yapar.

Kazanım 17: Atatürk'ün ülkemiz için önemini kavrar.

Atatürk'ün hayatını ve ülkemiz için yaptıklarını öğrenebilmesi için araştırmaya yönlendirilir. Kazanımlarımız ile ilgili örnekler sunmasına yönelik etkinlikler organize edilir. Çocuğun Atatürk ile ilgili etkinliklere katılmasını sağlamak için yaşına uygun eğitim ortamları düzenlenmelidir. Çocuğun etkinliklere katılımında duygu ve düşüncelerini ifade etmesine fırsat verilmelidir. Atatürk'ü tanıtmak için yapılan çeşitli projelerde okul içi ve okul dışı kişi ve kuruluşlarla iş birliği içinde çalışması desteklenmelidir.

- B.17.1. Atatürk'ün hayatını ve ülkemiz için yaptıklarını kavrar.
- B.17.2. Atatürk'ü tanıtmak için proje çalışması yapar.

Kazanım 18: Para-yaşam ilişkisini değerlendirir.

Çocuklar için para kavramı soyuttur. Ayrıca hem paranın önemi, değeri hem de kullanım alanları hakkında deneyime ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle kendi yaşamları ve yakın çevreleriyle ilişkilendirebilecekleri farklı durumlardan yararlanılmalıdır. Çocukların kendi yaşantılarına ilişkin deneyimleri "Aldığımız dondurma ... liraydı.," "Sana bu oyuncağı almak için ... liraya ihtiyacımız var." gibi içinde parayı barındıran etkinliklerle bütünleştirilerek ele alınmalıdır. Bunun dışında paranın tasarruf aracı olarak kullanılması konusunda da mesajlar verilip bu konuda etkinlikler yaptırılabilir. Ayrıca paranın değişim aracı olarak işlevine ve farklı ülkelere ait paraların da farklılık gösterdiğine dikkat çekilerek para kavramının içeriği zenginleştirilerek anlatılabilir. Ek olarak çocukların özgün para birimleri oluşturmaları için desteklenmeleri de sağlanabilir.

- B.18.1. Paranın günlük hayattaki farklı işlevlerini açıklar.

- B.18.2. Ülkelerin farklı para birimleri olduğunun farkına varır.
- B.18.3. Değişim aracı olarak kullanılacak özgün para birimleri oluşturur.
- B.18.4. Parayı tasarruf aracı olarak kullanmanın önemi konusunda farkındalık geliştirir.

Kazanım 19: Planlama yapar.

Çocukların iş yükünü, çalışmayı, zamanı ve kaynakların kullanımını etkili bir şekilde planlaması beklenmektedir. Etkinliklerde günlük yaşantıya dair süreçlerden faydalanılarak zaman sıralamalarına yer verilebilir. Örneğin "Sabah kahvaltısı 1 saat sürerse okula vaktinde gidebilmek için ... saatte kalkmalıyım." Görevi, işi ve çalışmayı yetiştirebilmek için zamanı etkin kullanmaları, planlamalar yapmaları desteklenir. Ayrıca görev planlaması için iş yükünü, kullanacağı kaynakları, zamanı nasıl yöneteceğini belirlemesi için çocuklara fırsatlar verilmelidir.

- B.19.1. Günlük çalışma planı oluşturur.
- B.19.2. Görevlerini aşamalara ayırır.
- B.19.3. Görev planlamasına göre iş yükü oluşturur.
- B.19.4. Günlük rutin işlerin planlamasını yapar.
- B.19.5. Zamanını etkin kullanır.

3.9.3. Dil Gelişim Kazanımları ve Açıklamaları

Kazanım 1: Dili işlevine uygun kullanır.

Çocukların iletişimde, etkinlik ortamlarında nefeslerini doğru kullanmaları ve seslerinin tonunu, hızını, şiddetini, vurgusunu ayarlayarak akıcı konuşmaları beklenmektedir. Öğretmen bu konuda çocuklara model olmalı ve gerekli rehberliği yapmalıdır. Ses oyunları ile aynı sesle başlayan, aynı sesi içinde bulunduran kelimeler ile tekerleme söylemesi ve üretmesi ifade edilmek istenmiştir. Farklı cümle yapıları ile çocukların düşüncelerini soru, olumlu, olumsuz, bileşik cümleler kullanarak ifade etmesi ve konuşmaları sırasında bu farklı cümle yapılarını bir arada kullanmaları beklenmektedir. Bunu desteklemek için anlatım ve sohbet etkinlikleri kullanılmalıdır. Bu etkinlikler ile çocuğun grup çalışmalarına sözel olarak katılımı da desteklenmektedir. Dil bilgisi yapıları ifadesi ile çocukların cümle kurarken isim, sıfat, fiil, bağlaç, zarf, zamir, edat, kafiyeli sözcükler, olumsuzluk yapılarını ve cümlenin öğelerini yerinde kullanmaları açıklanmaktadır. Çocuklar konuşmalarında bu farklı dil bilgisi yapılarını bir arada kullanmaları yönünde desteklenmelidir.

Ses bilgisi farkındalığı ile sözcüklerin başında ve sonunda yer alan seslerle yeni sözcükler üretilmesi ve üretilen sözcüklerin cümle içinde kullanılması, sözcüklerin başlangıç ve bitiş seslerinin vurgulu bir şekilde ifade edilmesi, dinlediklerindeki uyağın söylenmesi ve söylenen sözcükle uyaklı yeni sözcükler üretilmesi açıklanmaktadır. Kendini ifade ederken eş anlamlı, yakın anlamlı, zıt anlamlı ve soyut kavramlar kullanması beklenmektedir. Ayrıca birebir veya grup önünde, hazırlıklı ve hazırlıksız konuşmalarında özgün ifadelerini, deneyimlerini zengin sözcük dağarcığı kullanarak ifade etmesi yönünde desteklenmelidir. Çocukların kendilerini ifadelerinde tekrara düşmekten kaçınması amacıyla konuşmadan önce düşünme süresi verilmeli, öğretmenler bu konuda model olmalıdır.

- D.1.1. Şarkı söylerken sesinin tonunu, hızını, şiddetini, ayarlayarak nefesini doğru kullanır.
- D.1.2. Konuşma türüne göre nefesini, sesinin tonunu, hızını, şiddetini, vurgusunu ayarlar.
- D.1.3. Ses oyunları yapar.
- D.1.4. Farklı cümle yapıları kullanır.
- D.1.5. Konuşurken dil bilgisi yapılarını yerinde kullanır.
- D.1.6. Ses bilgisi farkındalığı gösterir.
- D.1.7. Kelimeleri ve kelime gruplarını anlamlarına uygun kullanılır.

Kazanım 2: Düşüncelerini yaratıcı yollarla ifade eder.

Çocuk, dinlediklerini / izlediklerini, özgün ve yaratıcı ifadeler ile detaylandırarak yorumlama, günlük yaşantısıyla ilişkilendirme ve kıyaslama, yeni bir durumda kullanma, öyküleştirme ve neden-sonuç ilişkisi kurma, çıkarım yapma yönünde desteklenmelidir. Dinlediklerini ve izlediklerini resim, müzik, drama, şiir, öykü, yazı, grafik ve teknolojik aletlerle sergileyebilmesi için ortam hazırlanmalıdır. "Dinlediklerini ve izlediklerini temel alarak somut ve soyut benzeşimler kurar." ifadesi ile çocuktan basit düzeyde metafor, mecazi yorum, paradoks ve anlatımlar gerçekleştirmesi beklenmektedir. Örneğin "Kar, pamuk gibidir." Ayrıca vurgulanan önemli noktaları fark edebilmeleri yönünde destek olunmalıdır. Olayları anlatırken konu ile ilgili teknik sözcükler kullanarak doğru sırada anlatmasını sağlayacak etkinlikler düzenlenmelidir. Bununla birlikte çocukların dinledikleri ve izledikleri ile ilgili hayal kurması ve hayallerini anlatması beklenmektedir.

- D.2.1. Dinlediklerini / izlediklerini detaylandırarak anlatır.
- D.2.2. Dinlediklerini / izlediklerini öyküleştirerek anlatır.
- D.2.3. Dinlediklerine / izlediklerine dayanarak neden-sonuç ilişkisi kurar.
- D.2.4. Dinledikleri / izledikleri ile ilgili çıkarım yapar.
- D.2.5. Dinledikleri / izledikleri ile ilgili sorular sorar.
- D.2.6. Dinlediklerini / izlediklerini temel alarak somut ve soyut benzeşimler kurar.
- D.2.7. Konuşmasında betimlemeler yapar.
- D.2.8. Konuşmasında zengin sözcük dağarcığı kullanır.
- D.2.9. Olayları ve hikayeleri doğru bir şekilde sırasına göre anlatır.
- D.2.10. Düşüncelerini ikna edici bir dil ile ifade eder.
- D.2.11. Grup tartışmalarında etkin rol alır.

Kazanım 3: Okuma farkındalığı gösterir.

Çocuktan çevresindeki / gösterilen görsel materyallerdeki değişiklikleri, eleştiri ve önerilerini

ifade etmesi beklenmektedir. Görsel materyalleri özgün bir şekilde kullanması yönünde ortam hazırlanmalıdır. Daha önceden okuduğu / gördüğü görsel materyalleri ilişkilendirerek "konusu, kahramanları, karakterleri, ana fikri, resimleri vb." anlamlı öykü oluşturup anlatması, özgün bir şekilde yeniden yapılandırması beklenir. Çocuğa kitap dili ile konuşma dili arasındaki farkları açıklaması için ortam hazırlanmalı, kitap dilinin daha edebi konuşma dilinin ise günlük ve basit olduğunu fark etmeye yönelik etkinlikler planlanmalıdır. Metinde geçen sözcüklerin gerçek ve mecaz anlamlarının farkına varır ifadesi çocuktan beklenen mecaz ve gerçek anlam cümleleri arasındaki farkı anlayabilmesidir. (Örneğin mecaz anlam "Galiba dün arkadaşımı kırdım.," gerçek anlam "Akşam evde oyun oynarken vazoyu kırdım.") Okuma materyalindeki temel bölümleri (ön ve arka kapak, kitap adı, yazar adı, yayın evi gibi) göstererek betimlemesi için çocuğa öykü anlatımında fırsatlar verilmelidir. Görsel ya da işitsel uyaran verilerek çocuktan önce veya sonra neler olabileceğini tahmin etmesi beklenmektedir.

- D.3.1. Görsel materyalleri anlatır.
- D.3.2. Görsel materyalleri kullanarak olay ve öykü gibi kompozisyonlar oluşturur.
- D.3.3. Dinlediği metinde geçen sözcüklerin gerçek ve mecaz anlamlarının farkına varır.
- D.3.4. Görsel ya da işitsel içerikle ilgili sonraki aşamalarda olabilecekler hakkında öngörü üretir.
- D.3.5. Dinlediği metnin konusunu, kahramanlarını, mekânını, zamanını ve olayları tahmin eder.
- D.3.6. Kitap dilinin günlük konuşma dilinden farklı olduğunu fark eder.
- D.3.7. Okuma materyalindeki ön ve arka kapak, kitap adı ve yazar gibi temel bölümleri göstererek betimler.

Kazanım 4: Yazı farkındalığı gösterir.

Çocuğun yazıya ilgisini artırmak için bazı harfleri ve harfe benzettiği özgün şekilleri, sembolleri kullanması için ortamlar düzenlenmelidir. Yazı yazmayı istemesinin sebepleri konusunda farkındalığını artırmak için "kitap veya mektup yazmaya ya da hayallerini, duygularını anlatmaya ilgisinin olması gibi" açıklamalar yaparak bu tarz etkinlikler planlanmalıdır. Yazının iletişim amaçlı, bilgileri unutmamak, kalıcı eserler yaratmak, duygu ve düşüncelerimizi anlatmak gibi farklı amaçlar için sembol olarak kullanıldığını açıklaması için çocuğa ortamlar oluşturulmalı, etkinlikler planlanmalıdır. Yazılı ürünlerde gördüğü harfleri taklit etmesi, işitmiş olduğu sesleri de yazılı ifade etmesi desteklenmelidir. Örneğin "s" sesi verilerek bu yılan sesi bu sesi nasıl yazarsın gibi sesi yazıya dönüştürmeye yönelik etkinlikler yapılmalıdır. Çocuk gördüğü yazının ne ile ilgili olduğunu görsellerden yararlanarak (örneğin kitaptaki resimler) ifade etmesi yönünde desteklenmelidir. Çocuğun yazılı materyal üzerinde, noktalama işaretlerini, kelimeler arası boşlukları ve yazının soldan sağa doğru olduğunu göstererek açıklaması için etkinlikler planlanmalıdır. Verilen ses ile yazılı materyalde geçen sözcükteki harfleri eşleştirmesi beklenmektedir. Örneğin çocuğa "e" sesini söylediğimizde çocuğun "şemsiye" yazısı içinden "e" harflerini bulması beklenir. Çocuktan yazının ülkelere ve kültürlere göre değiştiğinin farkına varması beklenmektedir. Bunu desteklemek için etkinlikler planlanmalı, etkinlik ortamları düzenlenmelidir.

- D.4.1. Yazının bir sembol olduğunun farkına varır.

- D.4.2. Yazılı ürünlerdeki harfleri taklit eder.
- D.4.3. İşittiği sesleri sembol olarak yazılı ifade eder.
- D.4.4. Yazının yönünü gösterir.
- D.4.5. Kelimeler arası boşluk olduğunu metin üzerinde gösterir.
- D.4.6. Yazılı materyallerde noktalama işaretlerini gösterir.
- D.4.7. Yazılı materyalin konusunun ne ile ilgili olduğunu, görsellerden yararlanarak söyler.
- D.4.8. Verilen ses ile yazılı materyalde geçen sözcükteki harfleri eşleştirir.
- D.4.9. Yazının farklı amaçlarla kullanıldığını ifade eder.
- D.4.10. Yazının ülkelere ve kültürlere göre değiştiğini farkına varır.

3.9.4. Sosyal-Duygusal Gelişim Kazanımları ve Açıklamaları

Kazanım 1: Kendine ait kişisel özellikleri tanır.

Kendi fiziksel özelliklerini, yetenek ve ilgi alanlarını, ihtiyaçlarını tanımaya yönelik çalışmalar yapılır.

- SD.1.1. Fiziksel özelliklerini tanır.
- SD.1.2. Kendi fiziksel özellikleri ile başkalarının fiziksel özelliklerini karşılaştırır.
- SD.1.3. Yetenek ve ilgi alanlarını tanır.
- SD.1.4. Kendi yetenek ve ilgi alanları ile başkalarının yetenek ve ilgi alanlarını karşılaştırır.
- SD.1.5. Kişisel istek ve ihtiyaçlarını tanır.
- SD.1.6. Kendi istek ve ihtiyaçları ile başkalarının istek ve ihtiyaçlarını karşılaştırır.

Kazanım 2: Olumlu benlik algısı geliştirir.

Çocukların fiziksel, sosyal ve duyuşsal özellikleri hakkında düşünmeleri sağlanır. Kişisel özelliklerini başkalarıyla karşılaştırarak kendi güçlü ve geliştirmeye açık yanları hakkında gerçekçi değerlendirmeler (Örneğin "Güzel resim yapıyorum.," "Hızlı koşamıyorum." gibi) yapması desteklenir. Kendini güçlü ve geliştirmeye açık yanlarıyla birlikte bir bütün olarak görmesi ve kabul etmesine önem verilir. Güçlü yanlarını ve yapabileceklerini fark etmelerine yönelik etkinlikler yapılarak benlik algısının olumlu yönde gelişmesi teşvik edilir.

- SD.2.1. Kişisel özelliklerini gerçeğe uygun şekilde tanımlar.
- SD.2.2. Kişisel özellikleri ile ilgili olumlu duygular geliştirir.
- SD.2.3. Güçlü ve geliştirmeye açık yanlarını bir bütün olarak kabul eder.
- SD.2.4. Kişisel özelliklerine güven duyar.

- SD.2.5. Kişisel özellikleri doğrultusunda üstleneceği görevleri, başarıyla yerine getirebileceğine inanır.
- SD.2.6. Kişisel özelliklerine uygun görev ve sorumluluklar almaya istek duyar.
- SD.2.7. Olumsuz durumlar karşısında olumlu benlik algısını korumaya devam eder.

Kazanım 3: Kendini geliştirmek için çaba harcar.

Kendisi ile ilgili güçlü ve geliştirmeye açık yanlar hakkında gerçekçi algılar geliştirmesine ortam sağlanır. Kendini geliştirmeye yönelik etkinliklere katılması için cesaretlendirilir. Kendi güçlü ve geliştirmeye açık yanlarını açıklar.

- SD.3.1. Kendini geliştirmeye istek duyar.
- SD.3.2. Kendini geliştirmek amacıyla planlar yapar.
- SD.3.3. Kendini geliştirmek amacıyla yaptığı planlar doğrultusunda çalışmalara katılır.

Kazanım 4: Ailenin sosyal ve kültürel özelliklerinin farkına varır.

Ailesinin temel özelliklerini, kültürel değerlerini, inanç biçimlerini fark etmesi ve tanımlaması desteklenir. Kendisinin ailesindeki ilişkiler ve davranışlarla ilgili gözlemlerini ifade etmesi sağlanır. Ailesinin yaşam biçiminin kendisi için ifade ettiği anlamı ve önemi fark etmesine yönelik etkinlikler yaptırılır.

- SD.4.1. Aile üyelerini tanımlar.
- SD.4.2. Aile üyeleri arasındaki ilişkileri açıklar.
- SD.4.3. Kendisinin aile hiyerarşisindeki yerini fark eder.
- SD.4.4. Ailesine özgü alışkanlık, değer ve kuralları açıklar.
- SD.4.5. Kendi ailesi ile başka ailelerin benzer ve farklı özelliklerini karşılaştırır.
- SD.4.6. Ailesi içindeki iletişim davranışlarını fark eder.
- SD.4.7. Aile üyeleri ile ilgili olumlu duygular geliştirir.
- SD.4.8. Ailesine özgü alışkanlık, değer ve kuralları benimser.
- SD.4.9. Aile içindeki değer ve kurallara uygun davranır.

Kazanım 5: Öz güvenli ve girişken davranışlar sergiler.

Yeni durum ve ortamlara güvenle girme ve uyum sağlama, bireysel sorumluluklar alma, grup içinde iş birliği yapma, duygu ve düşüncelerini çekinmeden ifade etme, sorunların çözümünde inisiyatif alma davranışları desteklenir. Üzerine aldığı sorumlulukları zorlansa da başarabileceğine inanması teşvik edilir.

- SD.5.1. Yeni durum ve ortamlara güvenle girer.

- SD.5.2. Yeni deneyimler edinme cesareti gösterir.
- SD.5.3. Farklı ortamlarda duygu ve düşüncelerini açıkça söyler.
- SD.5.4. Bireysel sorumluluklar alır.
- SD.5.5. Grup etkinliklerinde iş birliği yapar.
- SD.5.6. Zorlayıcı durumlara karşılaştığında, çözüme yönelik davranışlar sergiler.
- SD.5.7. Zorlayıcı durumlara karşılaştığında, çözüme yönelik inisiyatif alır.

Kazanım 6: Bağımsız hareket eder.

Çocuğun bireysel kararlar vererek ve öz güvenli bir şekilde bağımsız kişilik sergilemesi amaçlanmaktadır. Farklı durumlarda çocuğun girişken davranması, katılma cesareti göstermesi ve öz güven sergilemesi için desteklenmeli ve model olunmalıdır. Bu konuda çocukların tercih yapması, karar vermesi, yeni deneyimler edinmesi, girişimci davranması ve öz güven sergilemesi beklenmektedir. Bireysel ve grup çalışmalarında sorumluluk alarak gerektiğinde liderlik yapması için farklı etkinlikler düzenlenmelidir.

- SD.6.1. Kendi başına seçim yapar.
- SD.6.2. Kendi başına kararlar alır.
- SD.6.3. Aldığı kararları gerçekleştirmek için kişisel planlar yapar.
- SD.6.4. Aldığı kararları kendi başına uygular.
- SD.6.5. Bireysel çalışma sorumluluğu alır.
- SD.6.6. Liderlik rolü sergiler.

Kazanım 7: Yılmazlık becerisi gösterir.

Yılmazlık becerileri, çocuğun zorluklarla karşılaştığında vazgeçmeden durumun üstesinden gelme çabasıdır. Çocuğun beceri ve kişilik özelliklerinin, duygu, düşünce, değer, tutum ve bireysel hedeflerinin farkına varabilmesine yönelik etkinlikler planlanmalıdır. Görevlerini yapmak için yaptığı planları sonuna kadar uygulamak için teşvik edilmelidir. Çocuğun yeterliliklerini keşfedebileceği çeşitlilikte etkinlikler düzenlenmeli, duygu ve düşüncelerinin davranışlarını şekillendirdiğini ya da etkilediğini fark etmeleri sağlanmalıdır. Kendi yaşamı ile ilgili yakın ve uzak hedeflerini belirleyip dürtüsel ve tepkisel davranışlarını, davranışlarının sonuçlarını tahmin etmesine yönelik etkinlikler ile duyguların düzenlenmesi desteklenmelidir. Örneğin oyuncacı elinden alındığı hâlde bununla uygun şekilde başa çıkarak çözümler üretmesi, kendini yatıştırması, başka bir oyuncak bulması, birlikte oynamayı önermesi.

- SD.7.1. Bir işi ya da görevi tamamlamak için istek duyar.
- SD.7.2. Hedefleri doğrultusunda eylemlerde bulunur.
- SD.7.3. Başladığı işi sonuçlandırmak için çaba harcar.

- SD.7.4. Engeller karşısında hissettiği olumsuz duyguları kontrol eder.
- SD.7.5. Zorlukların üstesinden gelmek için çaba gösterir.
- SD.7.6. Hedefleri doğrultusunda ilerlemesine engel olabilecek dürtü ve tepkilerini kontrol eder.

Kazanım 8: Temel iletişim becerilerini geliştirir.

İletişim kurma kavramı ve hayatımızdaki yeri ile ilgili sınıf içi tartışma yaptırılmalıdır. Drama yöntemiyle iletişim becerilerini fark etmesi ve geliştirmesi desteklenmelidir. Kendi iletişim davranışları ile ilgili farkındalık kazanmasına yönelik etkinlikler yaptırılmalıdır.

- SD.8.1. İletişim kurmanın anlamını ve hayatımızdaki önemini kavrar.
- SD.8.2. Karşısındaki kişiyi dinleme ve anlama becerisini geliştirir.
- SD.8.3. Karşısındaki kişi ile empati kurmaya çalışır.
- SD.8.4. Kendini sözel olarak ifade eder.
- SD.8.5. Kendini beden dili ile ifade eder.
- SD.8.6. İletişim kurmayı engelleyen davranışları örneklendirir.
- SD.8.7. İletişim kurmayı engelleyen davranışlarını fark eder.
- SD.8.8. İletişim kurmayı engelleyen davranışlarını kontrol eder.

Kazanım 9: Kurallara uygun hareket eder.

Çocuklar kendisini kurallara uymaya motive ederken çevresindekileri de kurallara uymaya teşvik eder. Çocukların kurallarını kendilerinin belirleyebileceği yerler; sınıf, ev, sokak gibi farklı ortamlardır. Kurallar belirlenirken çocukların görüşleri alınmalı, çocuklarla beraber karar verilmesine dikkat edilmelidir. Sınıfta öğretmen ve çocuklar kuralları beraber koyarsa, çocuklar kuralların neden konulduğunu anlar ve kurallara isteyerek uyarlar. Ayrıca toplumsal yaşamın devam ettirilmesi için gerekli olan görgü kuralları (teşekkür etme, selamlaşma, özür dileme, rica etme, sofraya kurallarına uyma gibi), temizlik kuralları (tuvaletten sonra ve yemekten önce / sonra ellerini yıkama gibi) ve trafik kuralları (taşıtlara binerken sıra ile binme gibi) uymamız gereken kurallardır. Çocukların kuralları içselleştirebilmesi, kuralların gerekliliğini açıklamaları, kurallara uyulmadığında olası sonuçları değerlendirmeleri ve kuralların toplumsal hayata katkıları etkinlikler aracılığıyla kazandırılmalıdır.

- SD.9.1. Farklı ortamlardaki kuralların belirlenmesinde düşüncesini söyler.
- SD.9.2. Evdeki, okuldaki ve toplumdaki kuralları örneklendirir.
- SD.9.3. Kuralların gerekliliğini nedenleri ile açıklar.
- SD.9.4. Kurallı yaşamın, kendi hayatına ve okuldaki ortak hayata yaptığı katkıları değerlendirir.
- SD.9.5. Kurallara uyulmadığında ortaya çıkabilecek olası sonuçları değerlendirir.

- SD.9.6. Farklı sosyal ortamlardaki kuralları benimseyerek uymaya istek duyar.
- SD.9.7. Farklı sosyal ortamlarda kurallara uygun hareket eder.
- SD.9.8. İstekleri ile kurallar çeliştiğinde kurallara uygun davranır.
- SD.9.9. Çevresindekileri kurallara uymaya teşvik eder.

Kazanım 10: Sorumluluk bilinci geliştirir.

Çocuklara günlük yaşamlarında, okulda veya evde yapılacak işlerde sorumluluk verilmesi önemlidir. Çocukların, yaşamın farklı alanlarında bireysel ve grup sorumlulukları alabilmesi için istekli olmasını ve farkındalık geliştirmesini sağlamak gerekir. Sorumlu olmanın faydaları, sorumluluk bilinciyle hareket etmenin önemi anlatılmalıdır. Sorumluluklarını yerine getirirken sabır göstermesi, iş birliği içerisinde çalışması, gerektiğinde liderlik etmesi, başarı ve başarısızlığının sonucunu değerlendirmesi beklenmektedir. Bunun yanı sıra çevresindeki yetişkinlerin doğru tutumları benimseyip çocuklara model olmaları önemlidir. Örneğin okulda yapılan sosyal sorumluluk projesinde gönüllü görev almak gibi.

- SD.10.1. Evdeki, okuldaki ve toplumdaki sorumluluklarının farkına varır.
- SD.10.2. Sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir.
- SD.10.3. Sorumluluk almanın faydalarını açıklar.
- SD.10.4. Görev ve sorumlulukları arasında ilişki kurar.
- SD.10.5. Sorumluluk alır.
- SD.10.6. Üstlendiği sorumlulukları yerine getirmek için başkalarıyla iş birliği yapar.
- SD.10.7. Üstlendiği sorumluluğu yerine getirmek için sabır gösterir.
- SD.10.8. Sorumluluk verildiğinde liderliği üstlenir.
- SD.10.9. Başkalarının eşyalarını sorumluluk bilinciyle kullanır.
- SD.10.10. Başarının ve başarısızlığın sorumluluğunu üstlenir.
- SD.10.11. Sorumluluklarını yerine getirmekle ilgili öz değerlendirme yapar.
- SD.10.12. Yeniden üstleneceği sorumluluklarla ilgili özgün fikirler geliştirir.

Kazanım 11: Yardımlaşma değerine uygun davranır.

Çocukların yardıma ihtiyacı olan insanları fark etmeleri ve araştırmaları sağlanmalıdır. Duyarlılık gösterdiği olaya karşı öneriler sunması, projeler üretmesi ve ürettiği projelere liderlik etmesi yönünde desteklenmelidir. Ürettiği projeyi çevre olanaklarını kullanarak yönetmesine fırsat verilmelidir.

- SD.11.1. Yardımlaşmanın hayatımızdaki önemini farkına varır.

- SD.11.2. İhtiyaç duyduğunda başkalarından yardım ister.
- SD.11.3. İhtiyacı olanlara yardım etmeye istek duyar.
- SD.11.4. Toplumda yardıma ihtiyacı olanları araştırır.
- SD.11.5. İhtiyacı olanlara yardım etmekle ilgili önerilerde bulunur.
- SD.11.6. İhtiyacı olanlara yardım etmekle ilgili sorumluluk projeleri üretir.
- SD.11.7. İhtiyacı olanlara yardım etmekle ilgili geliştirilen projelere liderlik yapar.

Kazanım 12: Başladığı bir işi ya da görevi sonuna kadar yapar.

Çocuğun herhangi bir yetişkin müdahalesi olmaksızın tamamen kendi özgür iradesiyle bir işe başlaması ve o işi bitirmesi için gerekli ortamın düzenlenmesi gerekmektedir. Çocuğun, kendine uygun ortam ve materyal sağlandığı ve uygun davranışlarla karşılaştığı sürece bir işi sürdürme ve tamamlama çabası ve kararlılığı göstermesi beklenmektedir. Başarıya ulaşmak için gereken hedef ve adımların belirlenmesi veya bir görev için çeşitli yolların kullanılabilmesi durumlar çocuklara fark ettirilmelidir. Bir işe başlarken sonradan karşısına çıkabilecek olumlu ve olumsuz olayları tahmin etmesi "Bu hızla devam ettiğimde bu işi yetiştiremeyeceğim." gibi değerlendirmeler yaparak bunu çeşitli şekillerde ifade etmesi beklenmektedir. Çocuklarda kendine güven kazandırmak açısından başladığı işi bitirme çabası desteklenmelidir.

- SD.12.1. Bir işe başlamadan önce kendini güdüler.
- SD.12.2. Yönlendirme olmadan bir işe başlar.
- SD.12.3. Başladığı işi bitirmek için kendine güvenir.
- SD.12.4. Başladığı işi zamanında bitirmek için kararlılık gösterir.
- SD.12.5. Bir işi ya da görevi tamamlamak için yapılması gerekenleri planlar.
- SD.12.6. Bir işi ya da görevi yaparken karşısına çıkabilecek yeni fırsatları ya da engelleri önceden tahmin eder.
- SD.12.7. Bir işi ya da görevi yaparken karşısına çıkan engellere rağmen görevini yapmaya devam eder.
- SD.12.8. Bir işi ya da görevi yaparken gerektiğinde farklı yolları dener.

Kazanım 13: Duygularını yönetir.

Çocuğun yaşadığı bir olay veya durum karşısında duygularını uygun yollarla ifade etmesi beklenmektedir. Çocuğun mutlu, üzgün, heyecanlı, kızgın, şaşkın gibi farklı duygularını ifade etmesi için uygun ortamlar oluşturulmalıdır. Bu duyguların hepsinin normal olduğu çocuğa ifade edilmeli ve duygularını bastırmak yerine kendisine ve çevresine zarar vermeyecek şekilde kontrol etmeyi öğrenmesi, olumsuz duyguyu olumlu davranışla göstermesi desteklenmelidir. Çocuklardan ayrıca kendilerini sakinleştirmeleri ve öfke kontrolünü gerçekleştirmeleri beklenmelidir. Öz düzenleme becerilerini kullanarak dürtüsel ve tepkisel davranışlarını kontrol etmesi desteklenmelidir. Olumlu ve olumsuz davranış tercihlerinin sonuçlarını değerlendirmesi yönünde teşvik edilmelidir.

- SD.13.1. Yaşadıkları ile ilgili hissettiği duyguları ifade eder.
- SD.13.2. Kendi duyguları ile başkalarının duygularını karşılaştırır.
- SD.13.3. Olumsuz durumlar karşısında hissettiği duyguları fark eder.
- SD.13.4. Duygularının davranışları üzerindeki etkilerini açıklar.
- SD.13.5. Aynı anda birden fazla duyguyu yaşamasının nedenlerini açıklar.
- SD.13.6. Zorlayıcı duygularını yatıştırma yöntem ve tekniklerini kullanır.
- SD.13.7. Baş edilmesi zor duygularını yönetmek için yapıcı yollar dener.
- SD.13.8. Baş edilmesi zor duygularını olumlu söz ve davranışlarla ifade eder.
- SD.13.9. Baş edilmesi zor duygular karşısında sergilediği davranışlarının sonuçlarını değerlendirir.
- SD.13.10. Baş edilmesi zor duygularını yönetmek için farklı yöntemler üretir.

Kazanım 14: Farklılıklara saygı gösterir.

Çocuğun kendisini, ailesinin ve ülkesinin kültürünü tanıması sağlanır. Farklılıkların neler olduğu tartışılır. Örneğin çocuklara her ülkenin bir bayrakla temsil edildiği anlatılır ve kendi ülkesinin bayrağı tanıtılır. Çeşitli etkinliklerde çocukların kendi ülkesinin kültürüne ait bayramlar, yemek, giysi, müzik, oyuncak, oyun, dans, para gibi özellikleri ele alınabilir. Farklı ülkelerin yemeklerinin, danslarının, oyunlarının farklı olmasının dünya kültürünü zenginleştirdiği üzerinde durulmalıdır. Farklı ülkelerin kültürlerine saygı duyulması gerekliliği üzerinde durulmalıdır. Bunun yanı sıra ülkelerin farklı olduğu kadar ortak değerleri olduğu da vurgulanmalıdır.

- SD.14.1. Kendine ait özelliklerin farkına varır.
- SD.14.2. Kendi özellikleri ile başkalarının özelliklerini karşılaştırır.
- SD.14.3. Bireyler arasındaki farklılıkların doğal olduğunu kabul ederek farklılıklara saygı duyar.
- SD.14.4. Ailesine ait kültürel özelliklerin farkına varır.
- SD.14.5. Aile kültürleri arasındaki farklılıkların doğal olduğunu kabul ederek farklılıklara saygı duyar.
- SD.14.6. Kendi ailesi ile başka ailelerin kültürel özelliklerini karşılaştırır.
- SD.14.7. Ülkesine ait kültürel özelliklerin farkına varır.
- SD.14.8. Kendi ülkesinin kültürü ile diğer ülkelerin kültürlerini karşılaştırır.
- SD.14.9. Farklı ülkelerin kültürlerine saygı duyar.

Kazanım 15: Kendisinin ve başkalarının haklarını korur.

Çocuk Hakları Sözleşmesi temelinde çeşitli etkinliklerle çocuklarda farkındalık oluşturulmaya çalışılmalıdır. Bütün etkinliklerde hak temelli bir uygulama yapılmaya dikkat edilmelidir. Bu konu

ile ilgili çocukların düzeylerine uygun kitaplar okunmalı, görseller incelenmeli, afişler sınıfa asılmalıdır. Kendisi veya bir başkası haksızlığa uğradığı zaman hakkını koruması teşvik edilmelidir. Çocukların haklar konusunda özgün projeler geliştirmelerine ve bunları sergilemelerine fırsatlar verilmelidir.

- SD.15.1. İnsan ve çocuk haklarının önemini söyler.
- SD.15.2. Kendisine karşı yapılan adil ve adil olmayan davranışları ayırt eder.
- SD.15.3. Kendi haklarını savunur.
- SD.15.4. Başkalarına karşı yapılan adil ve adil olmayan davranışları ayırt eder.
- SD.15.5. Başkalarının haklarını savunur.
- SD.15.6. Haksızlığa uğradığında verdiği tepkilerin nedenlerini açıklar.
- SD.15.7. İnsan ve çocuk haklarının korunması için projeler üretir.

Kazanım 16: Özel gereksinimli bireylere karşı duyarlılık geliştirir.

Özel gereksinimli bireylerle ilgili temel kavramlar örnekler verilerek açıklanır. Özel gereksinimli bireylerin karşılaştıkları sorunlarla ilgili gözlemler yapmaları istenir. Özel gereksinimli bireylerle görüşmeler yapması için ortam sağlanır. Özel gereksinimli bireylerin hayatını kolaylaştırmak için proje üretmesi teşvik edilir.

- SD.16.1. Özel gereksinimli birey kavramını örnekler vererek açıklar.
- SD.16.2. Özel gereksinimli bireylerin temel özelliklerini ve ihtiyaçlarını fark eder.
- SD.16.3. Özel gereksinimli bireylerin farklılıklarına saygı gösterir.
- SD.16.4. Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak için yapılabilecekler hakkında fikir üretir.
- SD.16.5. Özel gereksinimli bireyler için yapılan çalışmalarda sorumluluk alır.

Kazanım 17: Sorun çözme becerilerini geliştirir.

Bu kazanımın amacı, çocuğun sosyal ilişkilerindeki sorun çözme becerisini geliştirmektir. Çeşitli sorun durumları veya sorunlar karşısında uygun davranışlar göstermeyi sağlayan farklı etkinlikler düzenlenmelidir. Drama çalışmaları veya öykü tamamlama gibi Türkçe çalışmaları bu kazanıma ulaşmayı kolaylaştıracak etkinliklerdir. Çocuklarda sorun çözme becerisi geliştirebilmek için sorunların hayatın doğal bir parçası olduğunun anlatılması, sorunla karşılaşıldığında belirli bir süre müdahale edilmeyip sorun çözme sürecini kendilerinin yönetmesi ve becerilerini göstermeleri beklenmelidir. Sorun esnasında uzlaşmacı davranışları, empatiyle yaklaşarak sorunları konuşarak çözmeye çalışmaları için yönlendirilmeleri gerekir. Sorun yaşandığında insanlar üzerinde öfke, hayal kırıklığı, saldırganlık, empati gibi davranış ve duyguların yaşanabileceğini ifade etmesi desteklenmelidir. Olumsuz akran baskısına karşı tepki göstermesi oyun ve çeşitli sosyal ortamlarda edindiği becerilerini de ortaya koymasına desteklenmelidir.

- SD.17.1. Ev, okul, sınıf gibi farklı sosyal ortamlarda yaşanabilen problemlere örnekler verir.

- SD.17.2. Sosyal ortamlarda ortaya çıkabilen sorunların nedenlerini ve olası sonuçlarını değerlendirir.
- SD.17.3. Başkalarıyla yaşayabileceği sorunları önceden tahmin edip sorun önleyici davranışlar sergiler.
- SD.17.4. Başkalarıyla yaşadığı sorunlarda saygılı davranır.
- SD.17.5. Başkalarıyla yaşadığı sorunları empati kurarak çözer.
- SD.17.6. Başkalarıyla yaşadığı sorunlarda kendisini çeşitli yollarla ifade eder.
- SD.17.7. Başkalarıyla yaşadığı sorunların uygun şekilde çözümünü için istek duyar.
- SD.17.8. Başkalarıyla yaşadığı sorunların çözümüne yönelik öğrendiği farklı stratejileri kullanır.
- SD.17.9. Başkalarıyla yaşadığı sorunları çözme sürecini başlatmak için inisiyatif kullanır.
- SD.17.10. Başkalarıyla yaşadığı sorunları konuşarak çözmek için çaba harcar.
- SD.17.11. Başkalarıyla yaşadığı sorunlarını çözemediği zamanlarda yardım ister.
- SD.17.12. Başkalarıyla yaşadığı sorunların çözümünde uzlaşmacı davranır.
- SD.17.13. Olumsuz akran baskısına karşı "hayır" der.

Kazanım 18: Para ile yaşam arasında oluşabilecek farklı ilişkileri değerlendirir.

Çocuklar için para kavramı soyuttur. Ayrıca hem paranın önemi, değeri hem de kullanım alanları hakkında deneyime ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle kendi yaşamları ve yakın çevreleriyle ilişkilendirebilecekleri farklı durumlardan yararlanılmalıdır. Çocukların kendi yaşantılarına ilişkin deneyimleri "Aldığımız dondurma ... liraydı.," "Sana bu oyuncakçı almak için ... liraya ihtiyacımız var." gibi içinde parayı barındıran etkinliklerle bütünleştirilerek ele alınmalıdır. Bunun dışında paranın tasarruf aracı olarak kullanılması konusunda da mesajlar verilip bu konuda etkinlikler yaptırılabilir. Ayrıca paranın değişim aracı olarak işlevine ve farklı ülkelere ait paraların da farklılık gösterdiğine dikkat çekilerek para kavramının içeriği zenginleştirilerek anlatılabilir. Ek olarak çocukların özgün para birimleri oluşturmaları için desteklenmeleri de sağlanabilir.

- SD 18.1. Paranın günlük hayattaki farklı işlevlerini açıklar.
- SD.18.2. Ülkelerin farklı para birimleri olduğunun farkına varır.
- SD.18.3. Değişim aracı olarak kullanılacak özgün para birimleri oluşturur.
- SD.18.4. Parayı tasarruf aracı olarak kullanmanın önemi konusunda farkındalık geliştirir.

Kazanım 19: Kaynakların sürdürülebilir kullanımı ile ilgili özgün fikirler geliştirir.

Sürdürülebilirlik kavramının ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarına eşit düzeyde yer verilmesine dikkat edilmelidir. Bu süreçte çocuklara sürdürülebilirlik, geri dönüşüm, kompostlama gibi konular ile ilgili yeni kavramlar gelişim ve yaş düzeyine uygun olarak açıklanmalıdır. Atık ayrıştırmanın önemine dikkat çekilerek evde ve okuldaki atıkları (kâğıt, plastik, metal, cam, pil gibi) ayrıştırmasında görev alma fırsatları sağlanmalıdır. Örneğin çevremizi temiz tutmak için çöplerin

atık ve çöp olarak ayrılması gerektiğini bilerek hareket eder ve başkalarına da örnek olurlar. Bu konularda fikir üretme, projelendirme uygulamaları teşvik edilmelidir. Ayrıca yeniden kullanılabilir eşyaların, ihtiyacı olanlara iletmeye yönelik çalışmalarda da yer alırlar.

- SD.19.1. Yeryüzündeki kaynakların sürdürülebilir kullanımının önemini açıklar.
- SD.19.2. Yeryüzündeki kaynakların sürdürülebilir kullanımına yönelik uygulanabilir fikirler üretir.
- SD.19.3. Yeniden kullanma, geri dönüşüm ve kompostlama gibi geri kazanım uygulamalarının önemini açıklar.
- SD.19.4. Yeniden kullanma, geri dönüşüm ve kompostlama gibi geri kazanım ile ilgili projelerde etkin rol oynar.
- SD.19.5. Yeniden kullanma, geri dönüşüm ve kompostlama gibi geri kazanım ile ilgili projelerde oluşturduğu özgün ürünleri sergiler.

Kazanım 20: Estetik değerleri korur.

Çocuğun doğal ve yapılandırılmış (yapay) çevrede gözlemlediği güzellikleri ve bu güzellikleri korumak için neler yapılabileceğini ifade etmesine ve istediği düzenlemeleri yapmasına olanak tanınmalıdır. Çocuğun yakın çevresini estetik bir biçimde düzenlemesine fırsat tanıyacak öğrenme süreçleri oluşturulmalıdır. Çocuğun çevresindeki nesne ve varlıklara değer verebilmesi için onlar hakkında bilgi sahibi olması gerektiği unutulmamalıdır. Estetik değerlerle ilgili fikirlerini ifade edebilecekleri etkinlikler düzenlenmelidir.

- SD.20.1. Çevresinde gördüğü güzel ve rahatsız edici durumları birbiriyle karşılaştırır.
- SD.20.2. Estetik değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini açıklar.
- SD.20.3. Çevredeki güzelliklere değer verir.
- SD.20.4. Çevresindeki estetik değerler için risk oluşturan durumları fark eder.
- SD.20.5. Çevresindeki estetik değerleri korumaya yönelik özgün fikirler üretir.
- SD.20.6. Çevresi ile ilgili estetik düzenlemeler yapar.

3.9.5. Öz Bakım Becerileri Kazanımları ve Açıklamaları

Kazanım 1: Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular.

Çocuğun yaşının büyümesiyle birlikte yetişkin desteğinin azaltılarak beden temizliğine ilişkin davranışları göstermesi beklenmektedir. Diş fırçalama, saçını tarama ve bedenini temizlemenin önemi fark ettirilerek uygulama yaptırılır.

- ÖB 1.1. Saçını tarar.
- ÖB 1.2. Dişini fırçalar.
- ÖB 1.3. Elini yüzünü yıkar.
- ÖB 1.4. Tuvalet gereksinimine yönelik işleri yapar.

Kazanım 2: Giyinme ile ilgili işleri yapar.

Çıkarma ve giyme eylemlerinde; düğme açma / kapama, fermuar açma / kapama, çitçit açma / kapama, ayakkabılarını çıkarma / giyme, ayakkabı bağcıklarını çözme / bağlama, kemerini açma / bağlama ve cırt cırt açma / kapama gibi beceriler ele alınır.

- ÖB 2.1. Giysilerini çıkarır / giyer.
- ÖB 2.2. Ayakkabılarını çıkarır / giyer.
- ÖB 2.3. Düğme açar / kapar.
- ÖB 2.4. Ayakkabı bağcıklarını çözer / bağlar.
- ÖB 2.5. Fermuarını açar / kapar.
- ÖB 2.6. Kemerini açar / bağlar.
- ÖB 2.7. Çitçitleri açar / kapar.

Kazanım 3: Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeleri yapar.

Çocukların bu becerileri kazanabilmeleri için deneme yapabilecekleri eğitim ortamları düzenlenmeli ve aile iletişim etkinlikleri aracılığıyla bu konulara evde de özen gösterilmesi istenmelidir.

- ÖB 3.1. Evindeki ve okulundaki eşyaları temiz ve özenle kullanır.
- ÖB 3.2. Evindeki ve okulundaki eşyaları toplar.
- ÖB 3.3. Evindeki ve okulundaki eşyaları katlar.
- ÖB 3.4. Evindeki ve okulundaki eşyalarını organize ederek yerleştirir.

Kazanım 4: Yeterli ve dengeli beslenir.

Çocukların kendi kendine yemek yemesi ve beslenme araç gereçlerini uygun bir şekilde kullanması, öğün zamanlarına dikkat etmesi desteklenmelidir. Diş ve beden sağlığına zarar verecek yiyeceklerden kaçınılması sağlanmalıdır. Bu süreçte çocuklara sunulan besinlerin yeterli ve dengeli olmasına dikkat edilmelidir.

- ÖB 4.1. Yiyecek içecekleri yeterli miktarda yer / içer.
- ÖB 4.2. Öğün zamanlarında yemek yer.
- ÖB 4.3. Dengeli beslenmeye katkı sağlayan yiyecek ve içecekleri tüketmeye özen gösterir.
- ÖB 4.4. Sağlığını olumsuz etkileyen yiyecek ve içecekleri yemekten / içmekten kaçınır.
- ÖB 4.5. Yiyecekleri ve içecekleri tüketirken sağlık kurallarına uyar.

Kazanım 5: Aktif ve sağlıklı hayat becerisi geliştirir.

Çocukların sağlıklarına dikkat etmeleri ve korumaları desteklenmelidir. Bunu yapabilmeleri için her gün en az 8-10 saat uyumalarının gerekli olduğu çocuğa kazandırılmalı ve her gün en az bir saat sağlığını korumaya yönelik alternatif çevre etkinlikleri (suda, yerde, havada veya buzda) düzenlenmelidir. Ayrıca çocukların kendilerinin fiziki etkinlik tasarımları ve uygulamaları teşvik edilmelidir. Bu uygulamaları farklı ortamlarda bireysel, eşli veya grup hâlinde yapmaları desteklenmelidir. Aktif ve sağlıklı hayat davranışı geliştirmek için çocuklara bu alanla ilgili adımsayar gibi teknolojik fırsatlar sunulmalıdır.

- ÖB 5.1. Sağlığını korumak için yapılması gerekenleri söyler.
- ÖB 5.2. Sağlığına dikkat etmediğinde ortaya çıkabilecek olası sonuçları açıklar.
- ÖB 5.3. Sağlığını korumak için sınıf içi-sınıf dışı etkinliklere katılır.
- ÖB 5.4. Sağlığını korumak için dinlendirici etkinliklere katılır.
- ÖB 5.5. Sağlığını korumak için çeşitli ortamlarda yapılabilecek özgün fiziksel etkinlikler tasarlar.
- ÖB 5.6. Sağlığını korumak için tasarladığı fiziksel etkinlikleri bireysel, eşli veya grup olarak uygular.
- ÖB 5.7. Aktif ve sağlıklı hayat davranışı geliştirmek için çeşitli teknolojik araçlar kullanır.

Kazanım 6: Günlük yaşam becerileri için gerekli araç gereçleri kullanır.

Çocuklara hem beslenme ve öz bakım için gerekli araç gereçleri (kaşık, çatal, bıçak, sabun, şampuan, tarak, diş fırçası, havlu, tuvalet kâğıdı gibi) hem de evde ve okulda temizlik ve toplanma için gerekli araç gereçleri (toz bezi, süpürge gibi) kullanabilmesi için gerekli fırsatlar verilmelidir.

- ÖB 6.1. Beslenme sırasında uygun araç gereçleri kullanmaya önem verir.
- ÖB 6.2. Beden temizliği ile ilgili malzemeleri yerinde kullanır.
- ÖB 6.3. İç ve dış mekânların temizliği ile ilgili araç gereçlerini kullanmaya gönüllü olur.

Kazanım 7: Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur.

Eğitim etkinliklerinde temel güvenlik kurallarının yanı sıra gerekli durumlarda ihtiyaç duyulan güvenlik kuralları da ele alınmalıdır. (Örneğin çocukların arabanın ön koltuğunda oturmaması gerekir. Arabada emniyet kemeri takılmalıdır. Arabanın camından ve pencereden sarkmamak gerekir. Kibritle oynamamak gerekir. Yanan ocak, soba ve ütüden; bıçak gibi kesici aletlerden uzak durmak gerekir. Küçük nesnelere ağza, buruna, kulağa sokmak tehlikelidir. Tanımadığı kişilerin yanına gitmek, tanımadığı kişilerden yiyecek / içecek almak doğru değildir. Bedenimiz bize özeldir. Uzun süre TV / bilgisayar başında zaman geçirmek doğru değildir. Bilinmesi gerekli telefon numaraları şunlardır; anne babasının veya acil durumlarda ulaşabileceği bir büyüğünün telefon numarası, acil durum numarasının "112" ve bu numaraların sadece ihtiyaç duyulduğunda aranması gerektiği vurgulanmalıdır.)

- ÖB 7.1. Tehlikeli olan durumları söyler.

- ÖB 7.2. Kendini tehlikelerden ve kazalardan korumak için yapılması gerekenlere önem verir.
- ÖB 7.3. Güvenlik önlemlerini açıklar.
- ÖB 7.4. Bedeninin kendine özel olduğunu savunur.
- ÖB 7.5. Tehlikeli alışkanlıklara, durumlara ve kişilere tepki gösterir.
- ÖB 7.6. Herhangi bir tehlike ve kaza anında yardım ister.
- ÖB 7.7. Tehlike durumunda ulaşabileceği kişileri arar.

